

Списание за екология и горско стопанство ◆ 3 лв.

115 години

ГОРА

10/2014

STIHL[®]

www.stihl.bg

www.gorabg-magazine.info

Машини с консумативи и/или ценови отстъпки

Заложете на изключителната надеждност, комфортното оборудване и първокласната техника на продуктите STIHL и VIKING - за да бъдете отлични оборудвани и да се справите безпроблемно с подгответката на гвора и градината за зимата. Само сега при дилърите на АНДРЕАС ШТИЛ ЕООД в цялата страна ще намерите **промоционални пакети бензинови и**

електрически верижни триони STIHL, с вклечени в тях консумативи според модела и/или аксесоари, част от които на много атрактивна цена. Възползвайте се и от **промоционалните цени** на избраните модели моторни коси и храсторези STIHL и на мотофрезите VIKING HB 560, HB 585 и VH 660. За по-подробна информация посетете най-близкия дилър на STIHL.

Оздравителни процеси?

За младите български иглолистни гори в по-ниската лесорастителна зона настъпват проблеми времена. Заболяват, съхнат и загиват. Причините са комплексни, но за лесовъдската наука и практика не е новост, че голяма част от младите гори, създадени с предимно противоверозисни и екологозашитни цели, са достигнали своя предел на оцеляване. Почвите, върху които са създадени, са по-бедни, амплитудата на екстремните температури е по-ярко изразена. Като прибавим стреса от глобалната промяна на климата, става разбираемо защо съдбата им е предопределена.

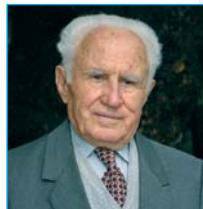
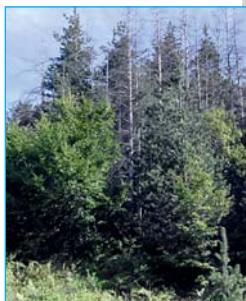
Фактори са и някогашният произход на младите фиданки, и непроведените отгледни сечи. Перспективите са свързани с немалко труд и средства за освобождаване на площите с изсъхналите гори и създаването на нови било чрез залесяване, или подпомагане на естествено възстановяване.

В крайна сметка гора пак ще има там, където е имало.

Подобно на горските съобщества обаче и в хорските общества текат неблагоприятни процеси. Например в нашето - след юбилейните 25 години от демократичните промени то е заприличало на редина със суhi и полусухи стъбла, търсещи живителна хранителна среда - икономическа, социална, политическа. Някогашният произход и здравият български корен не могат да се справят с негативно променящата се социално-политическа околнна среда. Обществото започва да боледува от своите си болести - престъпност, корупция, неграмотност и т.н.

За гората е ясно - сукцесионният процес изисква подмяна на един дървесен вид с друг, поустойчив и перспективен.

Въпросът е какво да се промени в обществото, за да започнат да текат онези оздравителни процеси, които вече над две десетилетия чакаме.

Главен редактор:
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@iag.bg
bbgospod@yahoo.com

Редактори:
СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg
(водещ на броя)

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg

Технически редактор:
инж. ВАНИЯ КИСЬОВА-ИЛИЕВА
vaniakisiava@abv.bg

Дизайн и предпечат:
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортър:
ЙОРДАН ДАМЯНОВ
jordan.damianov@abv.bg

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 988-86-42;
тел./факс: 988-04-15.
<http://www.gorabg-magazine.info>

E-mail: gora@iag.bg

БИС ТТВВБГ22
IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.
Печатни коли 4. Формат 1/8 от 60/90.
Броят е подписан за печат на
24.11.2014 г. Индекс 20346.
Годишен абонамент - 30.00 лева.
Отделен брой - 3.00 лева.
Опечатано - „Фатум“ ООД

Подробна информация за дейността на Изпълнителната агенция
по горите може да намерите на Интернет адрес www.iag.bg

В броя

Тема на броя: Съхненето на горите в България

2 80 години Природен парк „Витоша“: Витоша - сърцето на столицата и пулсът на България

10 Международно сътрудничество: Немското дендрологично дружество за първи път в България

13 Кръгла маса в Лесотехническия университет

14 Годишна конференция:
„Хускварна“ в юбилейната година

16 Висше образование:
Випуск 2014 на ЛТУ получи дипломи

17 Проекти: Управление и възстановяване на приоритетни горски местообитания

21 Ден на отворените врати:
Ключът към успеха е информираност

23 Управление, стопанисване и ползване на държавните гори

III Уважение и признателност
за 95-годишнината на инж. Христо Въчовски

На корицата

Снимка Йордан ДАМЯНОВ

CONTENTS

- 2 The Topic: Drying of forests in Bulgaria
- 10 80 years Vitosha Nature Park: Vitosha - the heart of the capital and the pulse of Bulgaria
- 12 International cooperation: German Dendrologic Society for the first time in Bulgaria
- 13 Roundtable in The University of Forestry
- 14 Annual Conference: Husqvarna in the jubilee year
- 16 Higher education: Graduating Class 2014 of UF took a degree
- 17 Projects: Management and restoration of priority forest habitats
- 21 Open Day: The key to success is awareness
- 23 Management, maintenance and use of state forests
- III Respect and gratitude for the 95th anniversary of eng. Hristo Vachovski

Съхненето на горите в България

Значението на горите и техните функции и ползвания за живота и бита на хората постоянно нараства и една от неотменните задачи пред горските специалисти е да се съобразяваме и да се стремим да подобряваме условията за тяхното развитие. Разнообразието от функции и сировини, които са жизнено необходими на човека, е пряко свързано с опазването и съхранението на горите в национален и световен мащаб. През последните години на преценен план излизат сериозни проблеми при стопанисването и управлението на горските територии. Един от тях е свързан със здравословното състояние на горските екосистеми и в частност тяхното съхнене, а нерядко и тоталното им загиване.

Изсъхването на горите е сложен процес, който зависи от множество абиотични и биотични фактори. Така например замърсяването и киселите валежи водят до промяна на биохимичните процеси в кърговората на веществата - вкселяване на почвите с изместване и изнасяне на основни бази по почвения профил, наруширане на минералното хранене на растителните и животински организми, съответно отслабване на нормалния физиологичен статус и в крайна сметка загиване. Една от основните причини за съхненето са засушаванията като циклично появяващи се явление, което е в пряка връзка със сълнчевата активност. Голямо влияние оказват и антропогенните фактори поради наруширането на финия механизъм за естествена самозащита на горите, при което нараства влиянието на биотичните фактори.

Лошите въздушни свойства на почвата, подрязването на коренините при залесяването, климатичните условия, насекомните вредители, неподходящият произход на семенните материали, употребата на посевен и посадъчен материал, произведен при неподходящи географски и климатични условия, влошаване на почвените условия в резултат на замърсяване и на качеството на въздуха, парниковият ефект, инфекциозните заболявания, причинени от гъби, вируси, бактерии, неподходящият избор на площи за залесяване, както и неправилната почвоподготовка комплексно оказват влияние върху съхненето на естествените и изкуствено създадените гори.

Върху съхненето влияят и различните биотични фактори - патогенни гъби и листогризещи насекоми. Огнищата на размножаване възникват често в презрели, силно изредени насаждения, които в значителна степен са загубили естествената си устойчивост.

Анализът на досегашното стопанисване на горските насаждения показва, че прилаганите лесовъдски системи и провежданата стопанска дейност не са довели до намаляване на неблагоприятните последствия от климатичните промени, а в някои случаи са ги усилвали многократно. Например превръщането на част от семенните гори в издънкови, неизвеждането на отгледни сечи поради липса на средства, забавяне на превръщането на издънковите гори в семенни, многократните ротации на издънковото стопанисване. Всичко това води до сегашното проблемно състояние на някои видове гори като например издънковите дъбови.

Дневното състояние на горите в нашата страна е резултат от прилаганите системи на стопанисване, които удовлетворяват изискванията на провежданите горски политики, съответстващи на определени социално-икономически условия. Глобалното затопляне на климата на Земята, неблагоприятните промени, настъпващи вследствие на промените в температурите и валежите, трябва да се очертаят като основен екологичен проблем. Съществуват неоспорими доказателства, че изменението на климата води до увеличаване на температурата, промяна на структурата и количеството

на валежите и на сезоните, което се изявява както в екстремни метеорологични явления, така и в покачването на морското равнище. За да се оцени уязвимостта на горите към тези аспекти и да се разработят възможни стратегии за адаптиране, като начало е необходимо да се разбере как климатът на Европа ще се промени през XXI век. Това е комплексен въпрос, в отговора на който се крият много неизвестни, които произтичат както от непълното разбиране за това как се развива климатична система на Земята, така и от това какво ще е бъдещото социално-икономическо развитие и неговото въздействие върху климата. Разработени са различни сценарии, които създават представа за възможни бъдещи климатични промени. Оценката на уязвимостта при тях включва идентифициране на максимален брой възможни рискове в бъдеще, поради което най-песимистичният сценарий се счита за най-подходящ, тъй като елиминира възможността от пренебрегване на даден проблем. От ключово значение е да се промени визията за управлението на горите и адаптирането му към изменението на климата. Може да бъдат споменати само част от рисковете за основните климатични промени като повишаване на температурата, намаляване на снего- и ледозадържането, повишен риск от свлачища, промяна на височинната граница на разпространение на растителни и животински видове, повишен риск от почвена ерозия, повишен риск от изчезване на видове. Всичко това може да доведе до промяна в екологичните фактори - повишиване на температурните крайности, намаляване на валежите през летния сезон, повече речни наводнения през зимата, по-висока температура на водата, повишен риск от горски пожари, понижена устойчивост на горите, които имат отношение за развитието на горската растителност.

Съхненето на горските насаждения може да се разглежда като естествен процес в рамките на динамиката на развитието им. За съжаление системните проучвания за динамиката на горските насаждения у нас са насочени предимно към естествени високостъблени гори от различните горско-растителни пояси. Знанията за тези гори, приложени механично и по аналогия с изкуствените (основно иглолистни) и издънковите насаждения, не са научно и практически издържани и доказани.

Анализът на здравословното състояние на горските екосистеми показва, че през 2014 г. се очертават следните по-важни лесопатологични проблеми: съхнене на иглолистни култури и насаждения, нападение от листоядни насекоми вредители - основно от гъбогърбка и борова процесионка, стъблени вредители (корояди), проблеми в новосъздадените горски култури.

Налице са затрудненията при изпълнение на законовите и подзаконовите разпоредби, свързани с утвърждаване на санитарните сечи и провеждането на процедурите по ползване. Съхненето е форсажирено обстоятелство и е необходима своевременна реакция на специалистите, чиято квалификация трябва да се повиши. Тряб-

ва да се засили превантивната дейност чрез своевременно пла-ниране и изпълнение на подходящи сечи и съвременни лесовъд-ски системи, да се облекчат режимите и процедурите, да се обменя информацията.

Освен реакция е необходима и превенция, която изисква нови зна-ния, които могат да са резултат на прилагане на т. нар. адаптивен подхod в управлението на горските ресурси (и въобще на възобновимите природни ресурси).

Основна задача на съвременното лесовъдство и занапред е създа-ването и поддържането на устойчиви и продуктивни гори. Стреме-жът за подобряване на стабилността и увеличаване на възможността за природосъобразно ползване на горските екосистеми изкис-ка задълбочени знания за многобройните стресови фактори като болести, насекомни вредители, негативни антропогенни и аби-отични въздействия. За да има здрави гори, т.е. пълноценно функ-циониращо съобщество от растения, животни, гъби и др. компо-ненти на биосферата при оптимални условия на околната среда и да могат те да бъдат пластични и да успяват да нормализират своя здравен статус след стресова ситуация, е необходима компетент-на и активна лесовъдска намеса през целия живот на горите - от тяхното възобновяване до зряла възраст.

**Д-р инж. Ценко ЦЕНОВ - директор
на Дирекция „Гори и лесовъдски дейности“ в ИАГ**

ЛЗС - София: Факторите

Неблагоприятните климатични условия (недостатъчна почвена и въздушна влажност, повищена транспирация, ниска запасеност от хранителни вещества) „отключиха“ комбинация от фак-тори, които доведоха до физиологичното отслабване и намале-ната устойчивост на горските екосистеми и създадоха условия за съхненето им в изключително тревожни размери. Най-засег-нати се оказаха културите и на сажденията на суhi и бедни ме-сторастения върху водопропускливи скали от пясъчници и кон-гломерати, на възраст над 30 г. за иглолистните и над 50 г. - за издънковите широколистни, както и чистите култури с голяма пъл-нота или смесените, създадени от видове с голяма конкуренция. В същото време се създадоха условията, благоприятни за разви-тието на болести, причинявани от паразити като *Cephalangium abietis* - рак по тънките клони и леторасли на белия бор (засег-нати над 3000 дка в Северозападна България), *Dothistroma septospora*, *Gremmeniella abietina* и други - изсипване на игли-ците на черния бор (около 2000 дка в същия район, но в по-сла-ба степен). Към тях се прибавят и каламитети от нетипични за района на Северна България насекомни вредители - предимно върхов корояд (*Ips acuminatus* Gyll.) по белия бор (при опреде-лени условия с две поколения годишно). Те стават причина за загиването на над 2000 дка иглолистни култури, като се наблю-дава разрастване на корояндните петна за кратки срокове, на-паденията съвпадат с градация и значителни повреди на дърве-сината в различна степен и от черен боров сечко (*Monochamus galloprovincialis* G.). В изсъхналите дървета е установено и оцветяване - посиняване на дървесината от *Ophiostoma pini* Mch. и др. (оцветяването на този етап не влошава физикомеханични-те ѝ качества). В Централен Балкан - ПП „Българка“, както и в ДГС „Миджур“ - Белоградчик, и ДГС - Берковица, е установено съхнене и на смърча от *Heterobasidion (Fomes) annosus* Fr. (кореново гниене) и *Phellinus pini* Pil. (кафяво стъблено гниене).

На места се установява, че физиологично отслабналите дърве-та от зилен дъб са заразени от гъбата *Ceratocystis roboris* T. (*Ophiostoma roboris* sp.), която причинява трахеомикозно увя-ване и съхнене. По клонките и гладките части на загиващите стъ-бла се наблюдават много излетни отвори на дъбовия беловинояд *Scolytus inticatus* Ratz. - основен преносител на спорите. При це-ра в голяма степен има развитие на кафявото централно гниене, причинявано от *Inonotus nidus* Pil., а по благуна - и бяло пери-ферно гниене на корените от пънчушка (*Armillaria mellea* Komplex), както и единично съхнене при бука.

Засушаванията и високите пролетни и летни температури създа-доха благоприятни условията за развитието на каламитет от гъ-ботворка (*Lymantria dispar* L.), засегнали над 150 000 дка в Се-верозападна България - фактор на отслабване на биоценозите след обезлистване, за което способства и масовото развитие на паразита брашнеста мана по вторичните листа на дъбовете и дру-гите видове, обезлистени от насекомото. При последните терен-ни наблюдения се установи епизоотия от ядрена полиендрия и *Enthomophaga taimagi* - следствие на висока влажност на въ-здуха през пролетта.

И в по-ранни периоди - през 80-те и 90-те години на миналия век, е констатирана епифитотия - съхнене в големи мащаби и с ви-сока интензивност, причинявано от фитопатогени, по зимния дъб и цера, и през 90-те години по иглолистните (бял и черен бор, смърч). Тези съхнения са съществени също от каламитети от ли-стогризещи насекомни вредители и корояди.

Възможно е климатичните промени да са временни и зависими от периодичните изменения на слънчевата активност (послед-ната година напълно контрастира на предните 5-6) и въздействие-то им върху факторите, създаващи условия за съхнене, да от-слабне. Това би ограничило процесите на съхнене и би довело до стабилизирането и по-голямата устойчивост на горските био-ценози.

Остават обаче проблемите, свързани с възстановяването на за-сегнатите от съхнене биоценози (включително пострадалите от пожари, ветровали, снеголоми и други абиотични повреди) като екологосъобразни, средообразуващи и високодървопроизводи-телни. Назряла е и необходимостта от нормативни промени в це-лите и начина на управление и стопанисване на горите и създа-ване на условия за повишаване на тяхната устойчивост. Като ос-новни насоки могат да се посочат:

- задължителност и равнопоставеност в управлението и стопа-нисването по видове собственост. Завишен контрол при прила-гане на Закона за горите и реална наказателна и административ-на отговорност при неспазване на фитосанитарния минимум в горите;
- промяна на текстовете в Наредба № 8 за санитарните сечи, като те да не се третират като следващи, а като ограничаващи и минимизиращи вредите от процесите на съхнене. Например в За-кона за биологичното разнообразие и съответно в Закона за горите санитарни сечи по „Натура 2000“ не са разрешени. А това нарушава фитосанитарния минимум, провокирайки процесите на съхнене и повишаване на опасността от пожари;
- възстановяване на възобновителните и залесителните практи-ки във всичките им разновидности, включително отгледните ме-роприятия без материален добив;
- национална отговорност при защита на горите от насекоми вре-дители като фактор на намаляване на устойчивостта на биоце-нозите и преоценка на определението „каламитет“ и „праг на вред-ност“.

**Инж. Владимир ВЛАДИМИРОВ
главен експерт в ЛЗС - София**

РДГ - София: Засегнатите площи се увеличават

След ветровала в резервата „Бистришко банище“ на 21 май 2001 г. типографът *Ips thypographus* се разсели масово в сърчочните култури и насаждения из цяла Витоша, а през последните години достигна и полите на планината. Засегнати са няколко хиляди декара горски екосистеми, в които се наложи извеждането на съответните санитарни сечи. През последните години към короядните петна се прибави и масовото съхнене на иглолистните култури в района на Регионалната дирекция по горите - София, провокирано от екстремните природни фактори и явления.

Още през 2012 г. при есенното лесопатологично обследване експерти от ЛЗС - София, и РДГ - София, констатират съхненето в землищата на Самоков, Костенец, Пирдоп и София, с обща площ 105 декара. Теренните обследвания показват, че съхненето е с различна интензивност, следствие е на екстремните летни температури и недостиг на почвена влага, в долния лесорастителен пояс, главно в култури от бял бор.

През 2013 г. по указания на ЛЗС - София, още през март започва инвентаризацията на съхнещи иглолистни култури в горските територии - държавна, общинска и частна собственост.

Обобщените данни от есенното лесопатологично обследване през 2013 г. показват драстично увеличаване на засегнатите площи - на 2127 декара. В горските територии - държавна собственост, съхненето възлиза на 1689 дка, от които 1256 дка в ДГС - Своге. В общинските гори - 439 дка, от които 243 дка в община Тетевен (землището на с. Ямна).

Допълнителна причина за съхненето е, че тези култури са създадени извън ареала на разпространение на иглолистната растителност в периода 1945-1986 г. и са на възраст около 35-40 г., които достигат кулминациите на прираста и влизат в периода на разпадане на екосистемата (Найденов Я., 2013). Този процес се катализира и от промяната на климата, неподходящите месторастения, неотглеждането на културите и насажденията, неадекватното отглеждане и ползване, замърсяването на околната среда провокирано от стопанска дейност на човека, както и нападението от насекоми вредители и болести.

През 2014 г. продължава инвентаризирането на съхнещите иглолистни култури в горски територии - държавна, общинска и частна собственост, с цел предприемане на мерки и действия, предотвратявачи похабяването на дървесината и своевременното ѝ усво-

яване. Процесът на съхнене през 2014 г. се разширява. Съхненето на бора обхваща територията на няколко държавни горски стопанства - Ботевград, Пирдоп, Своге, София, Костенец, както и община Копривщица.

Иглолистните културите са под наблюдение и при възникване на каламитетни нападения от корояди или дървесиноатакуващи насекоми ще се предприемат необходимите лесозащитни мерки - поставяне на феромонови уловки и санитарни сечи.

През първото шестмесечие на 2014 г. се провеждат санитарни сечи в засегнатите площи. Отчетени са едва 105 дка и главна причина е намалялото търсене на този тип дървесина.

3000-4000 дка горски култури и насаждения в района на ДГС - Пирдоп, най-вече в землището на с. Мирково, са силно поразени от падналата през юли 2014 градушка.

**Инж. Росен ПОПСАВОВ
директор на РДГ - София**

РДГ - Русе: Комплекс от фактори

Площта на иглолистните гори възлиза на 7161 ха, в т.ч. залесена 6299 ха, незалесена 476 ха и 386 ха недървопроизводствена. Разпределението на тези култури по видове собственост е: ДГТ - 3765 ха, ОГТ - 2802 ха, ЧГТ - 470 ха, ЮГТ - 124 хектара.

Иглолистните култури в териториалните поделения на СИДП са разпределени неравномерно, като с най-големите площи са ДГС - Бяла (2616 ха) и ДГС - Разград (2185 ха), а с най-малко - ДЛС „Воден - Ири Хисар“ (73 ха).

Масовите залесявания с иглолистни дървесни видове в района на РДГ - Русе, датират от преди 40-50 години. Целта на създаването на този тип култури е подпомагане на дървопреработващата промишленост и снабдяването на местното население с иглолистен строителен материал. Фактът, че тези месторастения са коренно различни от естествения им ареал и не са подходящи за тяхното развитие, не е отчетен. Залесени върху почви, по-тежки от среднoplанинските и планинските, иглолистните образуват плитка коренова система, която е по-уязвима както на почвените засушавания, типични за нашия район, така и на ниските температури на почвата, задържащи се над 5 месеца под 5 градуса. В същото време иглолистните видове не носят високите температурни разлики, също характерни за нашия регион.

Друг неблагоприятен фактор за развитието им в региона е, че иглолистните култури не са групирани в големи горски масиви, които да създават собствен микроклимат, а са създавани или върху малки площи сред обработвани ниви, или до пътища, или сред масиви от широколистни гори с по-агресивни дървесни видове. По-скоро те са създадени като ландшафтни култури.

Третирането на полските култури с препарати, особено с хербциди, засяга често и иглолистните култури, разположени между обработваемите блокове.

Липсата на диференциран подход по стопанисването на иглолистните извън естествения им ареал на разпространение доведе до съхнене и отпадане на голяма част от дървостоя и естествено изредяване, вследствие на което под склопа се настани естествен подраст от агресивните широколистни местни видове.

В тази среда за развитие на иглолистните съхненето им е последица от комплекс от причини, като съществено влияние оказват и драстичните климатични промени през последните години, редуването на много горещи периоди с продължителни засушавания, последвани от студени и влажни, придружени с падането на обил-

ни количества, валежи, нехарактерни за нашите географски ширини, както и неадекватните отгледни грижи.

През 2013 г. в района на РДГ - Русе, от съхненето са засегнати 20 ха иглолистни култури, в които са изведени санитарни сечи и са усвоени 264 м³ лежаща (331 м³ стояща) дървесина. До края на 2014 г. се очаква увеличаване на засегнатите площи и съответно - на санитарните сечи.

При това бързо разрастване на площите, засегнати от съхненето в иглолистните култури, смятаме за целесъобразно да предложим следните административни промени: облекчаване на процедурата при одобряване на план-извлеченията и съгласуването им от РИОСВ, като за целта се избегне съгласуването на план-извлеченията от РИОСВ, в случаи, когато се налага провеждане на санитарни сечи, които не са предвидени в ГСП, но има предписания от ЛЗС или РДГ за извършване на санитарната сеч. Предлагаме да отпадне съгласуването с РИОСВ на промяната на вида и интензивността на сечта за горски територии с площ до 2 ха, независимо от собствеността им, а така също и на отгледните сечи.

**Инж. Севдалина ДИМИТРОВА
директор на РДГ - Русе**

РДГ - Велико Търново: Здравословното състояние на иглолистните култури е тревожно

В периода 2013-2014 г. в района на дейност на Регионалната дирекция по горите е установено съхнене само в иглолистните култури. Съхненето в тези култури през последните 20 години бележи известна периодичност. То е предизвикано от снеголоми и снеговали, ветроломи и ветровали, продължителни неколкогодишни засушавания, в резултат на които се появяват каламитетни нападения от корояди и коренова гъба.

През последните две години обаче драстично се увеличават площите, засегнати от ураганни ветрове, провокирани ветровали и ветроломи, и силни нападения от непознати доскоро за нашия район вредители - короядите. От друга страна, културите навлизат във възраст 35-40 години, имат висока пълнота - над 0.7, създадени са върху бедни ерозирани терени. При екстремно високите температури и минималните валежи дървостоите изпадат във влажностен и температурен стрес и влошен здравен статус.

Таблица 2

Разпределение на повредите в иглолистните култури в ДГТ в РДГ - Велико Търново, за периода 01.01.2013 г. - 15.09.2014 г.

ДГС/ДЛС Вид повреда	ДГС - Буйновци площ, ха	ДГС - гр. Елена площ, ха	ДГС - „Болярка“ площ, ха	ДГС - Свищов площ, ха	ДГС - Габрово площ, ха	ДГС - Плачковци площ, ха	ДГС - Севлиево площ, ха	ДЛС „Росица“ площ, ха	Всичко за РДГ площ, ха
ветровал и ветролом	56.50	47.60	276.80	-	99.90	264.90	-	135.20	880.90
снеговал и снеголом	103.40	81.60	16.20	-	4.20	28.60	98.70	9.00	341.70
съхнене	15.80	-	121.80	10.31	-	148.90	14.60	94.20	405.61
некрози	-	-	-	-	-	-	-	330.90	330.90
пожар	-	1.40	-	-	-	-	-	0.60	2.00
повреди от дивеч	-	-	-	-	-	-	-	7.80	7.80
Всичко	175.70	130.60	414.80	10.31	104.10	442.40	113.30	577.70	1968.91

Таблица 1

**Общата площ на иглолистните култури,
засегнатата площ от абиотични и биотични
повреди в ДГТ и проведените санитарни сечи
в РДГ - Велико Търново,
за периода 01.01.2013-15.09.2014 г.**

ДГС/ДЛС	Площ игл. култури, ха	Засегнати площи, ха	% от общата площ	Проведени санитарни сечи до 15.09.2014г., ха	% от санит. сечи спрямо засегн. площи
Буйновци	2460.60	175.70	8	109.70	63
гр. Елена	1980.00	130.60	7	109.50	84
„Болярка“	2526.60	414.80	17	66.50	16
Г. Оряховица	430.00	-	-	-	-
Свищов	117.40	10.31	9	4.00	39
Габрово	3388.00	104.10	3	95.70	92
Плачковци	2207.90	442.40	20	137.30	31
Севлиево	1628.00	113.30	7	82.10	73
„Росица“	2105.50	577.70	28	106.00	19
Всичко за РДГ	16844.00	1968.91	12	710.80	37

На 16 и 17 март 2013 г. през старопланинската част на региона преминава незапомнена буря с епицентър в Трявна (в района на ДГС - Плачковци). Почти всички иглолистни дървета в самото населено място са повалени, а зеленият пояс от иглолистни култури, опасващ Трявна, за няколко часа е заличен. Повалени са над 90 % от всички иглолистни култури. Падналата дървесна маса само от този пояс надвишава 20 000 куб. метра. Средната възраст на културите е 60-70 години, а някои от тях са на възраст над 80 години, със среден диаметър около 40-50 сантиметра.

Освен в района на ДГС - Плачковци, от стихията изцяло и силно увредени са иглолистните култури в районите на Държавните горски стопанства - Габрово, „Болярка“, Буйновци и ДЛС „Росица“. По експертна оценка падналата и пречупена маса в държавните гори възлиза на около 120 000 куб. метра. Около 60 000-70 000 м³ е средногодишното ползване, което удовлетворява търсенето от иглолистна дървесина, от държавните горски територии в района на дейност на РДГ - Велико Търново. Трябва да отбележим, че опитите на лесовъдската колегия от години наред да подготви тези култури за възстановяване среща необоснованата съпротива на неправителствените екологични организации. Бурята от март 2013 г. само доказа, че е време специалистите по горите да бъдат оставени

да се грижат за горското богатство съгласно законите и правилата на лесовъдството.

Веднага след бедствието комисии с участието на РДГ - Велико Търново, СЦДП - Габрово, и съответните ДГС/ДЛС, както и представители на Лесозащитната станция - София, обхождат най-засегнатите иглолистни култури. След изготвянето и своевременното утвърждаване от РДГ на план-извлеченията започва усвояване на падната маса и подготовка на културите за възстановяване.

СЦДП - Габрово, заедно с ДГС/ДЛС полагат максимум усилия за бързо маркиране и предлагане на сортиментираната дървесина на процедури за добив и продажба. Поради голямата предлагане и редуцираното търсене на дървесина не всички обекти бяха продадени, а продадените не бяха усвоени цялостно.

От таблиците 1 и 2 е видно, че все още остават много площи, в които неотложно трябва да се проведат санитарните сечи. Липсата на пазар заувредената и с влошени технологични качества дървесина е сериозен проблем. Оползотворяването на увредената дървесина не може да се реши по традиционните начини. Затова решение трябва да се търси в нови начини за потребление. Според нас перспективно ще бъде организиране и стимулиране на производството на дървесен чипс и пелети. Същевременно трябва да се стимулира (от държавата) и употребата на чипс от всички дървесни видове. В България дървесината продължава да се използва за отопление чрез изгаряне по най-примитивния начин. Горенето на дърва в традиционните печки е с най-малък коефициент на полезно действие, а количеството на отделените вредни газове е най-голямо. В държавните гори са положени много усилия за усвояване на дървесината, докато в общинските и особено в маломерните и много на брой частни имоти ползване почти не е осъществено. Съвсем закономерно голямата количества паднала иглолистна дървесина предизвика масово развитие на популацията на короядите и от вторични те се превърнаха в първични вредители, което провокира заселване в силна степен и съхнене не само на увредените от екстремни природни фактори, но и на здравите култури.

Инж. Николай НИКОЛОВ
директор на РДГ - Велико Търново
инж. Петър ВОДЕНИЧАРОВ
заместник-директор

RДГ - Ловеч: **Бъдещето на иглолистните** **култури**

Иглолистните култури в района на РДГ - Ловеч, заемат 13 %, като преобладаващ вид е белият бор, а по-рядко са застъпени черният бор, обикновеният смърч, зелената дуглазка, бялата ела. Иглолистните култури са създавани предимно през периода 1960-1970 г. с цел реконструкция на издънкови, нископродуктивни насаждения, или като противоерозионни залесявания върху бедни месторастения, с плитки почви, на по-ниска надморска височина - 400-500 м, извън ареала на естественото им разпространение. Голяма част от тези култури са във водосборите на язовири или като зелени пояси край населените места. В съответствие с поставените им цели са залесявани най-често при гъстота 350 фиданки на декар, при схема 2x1.40 м и при навременни и качествено провеждани достатъчно на брой отглеждания и ежегодно попълване, процентът на прихващане е висок.

Съгласно съществуващите тогава нормативни документи в горските култури е трявало да се провеждат системи от отгледни сечи. При отглеждането на младите култури и насаждения трябва да

се влагат средства, а възвращаемост няма. Няма и средства и те са оставяни като последни за изпълнение в плановете на горските стопанства. По тази причина културите и насажденията са останали да се прореждат по пътя на естествения отбор. Резултатът е налице - с напредването на възрастта в много от културите стъблата са тънки, самоокастрени на голяма височина, короните са малки, едностранно развити, устойчивостта им към екстремните ветрове и обилни снегове е силно редуцирана и повредите от абийотични фактори стават все по-чести и опустошителни.

При разделянето на горските стопанства на държавни лесничества и фирми в периода 1998-1999 г. възниква друг проблем - фирмите, извършващи дърводобив при отгледните сечи, не отсичат изсъхналите и повредените дървета, каквато е лесовъдският принцип, а предимно здравите и добре развити.

След възстановяване на собствеността на горите по настояване на собствениците им определената интензивност на прорежданета и пробирките се завишава с 10-15 %, като се изсичат по-добри стъблата, което естествено води до разстройване на дървостоите и ги прави уязвими на абийотични фактори.

При многократните обследвания в различни стопанства на РДГ - Ловеч, сме установили, че в повечето случаи увреждането на иглолистните дървости вече са комбинирани - има механични повреди от абийотични фактори, изсъхнали по различно време, и съхнене от гъбни заболявания, насекоми вредители, както и от засушаването през последните години и от изчерпване на възможностите на месторастенето за изхранване.

Факторите, които засилват процеса на съхнене в иглолистните култури, най-често са няколко. В района на РДГ - Ловеч, тези култури най-често граничат със земеделски земи и пасища. Местното население в миналото, а нерядко и сега, извършва почистването на селскостопанските площи от растителни остатъци чрез опожаряване. В повечето случаи оънът се прехвърля и в горските територии. Някои от културите многократно са опожарявани от върхови и низови пожари, при които напълно са унищожени стъблата.

С възрастта гъстите неотгледани култури стават силно уязвими на различни повреди. Особено силни щети нанася падналият в началото на 2012 г. обилен мокър сняг, като освен частично повредени култури и насаждения има и напълно унищожени, най-вече при беляя бор.

От гъбните заболявания в съхнещите иглолистни култури бяха установени повреди от изсипване на иглиците. Това заболяване оказва най-силно влияние на културите от бял бор, създадени край водни течения. Най-често изсипването на иглолистата се причинява от *Lophodermium pinastri*, като плодните тела на гъбата остават по опадалите иглици и създават перманентен инфекциозен фон. При многократното опадване на иглиците дърветата отслабват и по-голяма част от тях постепенно изсъхва.

В съхнещите култури най-често се наблюдават нападения от паразитната гъба *Armillaria mellea* Komlex, а по загиналите стъблата - и сaproфитната *Schizophyllum commune*.

От насекоми вредители с най-голяма вредност и разпространение се очертават представителите на сем. Ipidae и сем. Cerambycidae. След повреди от сняг или вятър най-често и с голяма плътност на популацията се явява големият боров градинар (*Tomicus piniperda*). Освен прекъсване на проводящата тъкан при дохранването си, възрастните повреждат новите леторасли и допълнително отслабват дърветата.

През първата година след повредите, причинени от абийотични фактори, се появяват и короядите - върхов, шестозъб и други. През следващите години в оставените на корен или неизвъзени след сечта дървета - и дървесиноядите от сем. Cerambycidae.

През последните 3 години в района на РДГ - Ловеч, в култури от бял бор, неувредени от абийотични фактори, се наблюдават групи от изсъхнали дървета. Това са т. нар. короядни петна, причинени от върхов корояд. След разкъсването на склопа при санитарните сечи е установено, че започва активен процес на възстановяване на площ-

та с местни широколистни дървесни и храстови видове. По същия начин след разкъсването на склопа на опожарените култури в осветените участъци се настанива къпина, започва затревяване с видове от сем. Житни и това допълнително затруднява поникването на семената на широколистните дървесни видове. На такива места без лесовъдска намеса с мероприятия по подпомагане на естествено то възобновяване или залесяване терените за дълъг период ще останат без горскодървесна растителност.

Друга характерна особеност е, че в района на РДГ - Ловеч, собствеността на недържавните гори е многобройна и разположена. В малки имоти с повредени от абиотични фактори дървостои остава неуспешна дървесина, в която се заселват и разпространяват дървесиноатакуващи насекомни вредители. Такива имоти, които се намират извън естествения ареал на разпространение на иглолистните, не се възобновяват по естествен път и в тях протича процес на изместването им от местните широколистни видове.

През последните години, процентът на иглолистните култури в района на РДГ - Ловеч, постепенно намалява, като от 18 % през 2002 г. е само 9 % през 2011 година.

Все повече намалява процентът на създаване на нови иглолистни култури. Основната причина за това е, че повечето от горските територии, заети от иглолистни насаждения, са включени в зони по „Натура 2000“ за местообитанията, в които е приоритетно залесяването да се извърши с местни широколистни видове. Но в тези зони има каменисти участъци, с плитки почви и на южни изложени, където не може да се залесява с широколистни.

Възстановяването на местната растителност в иглолистните култури е дълъг процес. Правилно е на усвоените територии отново да бъдат създадени иглолистни, които като пионерен вид през годините ще създават условия за настаниване на широколистни дървета и храсти, а не залесяването им категорично да се отрича. Това отричане ще остави в горските територии дървопригодните терени в състояние на каменливи пасища. Лесовъдската практика е доказала, че най-устойчиви на абиотични и биотични въздействия са смесените гори. Иглолистните насаждения имат място в залесяванията в района на РДГ - Ловеч. Те трябва да се извършват в ареала на естественото им разпространение, на подходящи изложения, като за белия бор това е на надморската височина не по-ниска от 500 м, за черния бор - 200 м, за обикновения смърч - 700 метра. Желателно е да се създават смесени култури с широколистни видове - бук, дъбове, липа.

Инж. Рени БЕЧЕВА
главен експерт в ЛЗС - София

се стигна до извода, че е целесъобразно короядните петна да се разширят с една височина на дървостоя, в освободените площи да се работи за укрепване на естествения подраст или внасяне на фиданки при липса на възобновяване.

За да се овладее разрастването на процеса и да се предотврати

похабяването на дървесина, по предписание на ЛЗС - София, са предприети спешни мерки за извършване на санитарни сечи на засегнатите площи.

В повечето от съхнещите култури има интензивно естествено възобновяване, което показва, че в тях протичат интензивни сукцесионни процеси. Там, където липсва естествено възобновяване или то е затруднено, ще се извърши изкуствено залесяване с местни широколистни видове, които са достатъчно добре адаптирани към условията и са много по-издръжливи на засушаване.

Надяваме се ситуацията в иглолистните култури в държавни горски територии да бъде овладяна. Състоянието на недържавните гори е изключително тревожно. Там сечи почти не се извеждат иувредената и заразена дървесина остава в засегнатите площи. Оттам се прехвърля и заразява доскоро здрави иглолистни култури. Това налага промени в законодателството, които да гарантират защитата и опазването от болести и вредители и на недържавните горски имоти.

Инж. Тони ТОДОРОВА
директор на ДГС - Габрово

ДГС - Земен: Съхненето продължава, проблемите се увеличават

Първият сигнален лист за засегнати от върховия корояд площи на територията на ДГС - Земен, е регистриран през 2008 година. Оттогава до 30 септември 2014 г. се наблюдава обезпокоително влошаване на здравословното състояние на белоборовите култури, причинено от върхов корояд, а впоследствие - и от екстремните климатични фактори, кореновата гъба и евентуално пънчушката. Площта на съхнещите горски екосистеми се увеличава с много бързи темпове. Само през тази година са засегнати около 1300 дка иглолистни култури, като най-вероятно при есенното лесопатологично обследване ще стигнат до 1500 декара. Прогнозата е само за държавните горски територии, нападнати насаждения от върхов корояд и увредени от абиотичните фактори, но трябва да се има предвид, че този процес протича и в недържавните гори, които в района са около 30 на сто.

Докато през 2008 г. нападението на белия бор от върхов корояд е върху площ от 1 дка, през 2009 г. вече е 21 дка, през 2010 г. - 83 дка, а през 2013 г. са регистрирани общо 86 култури, заселе-

ни с върхов корояд върху площ от 97 декара.

От началото на 2014 г. засегнатите от съхненето насаждения са 1327 дка, с предвидени за санитарна сеч 638 дка, като до края на септември тя е изведена само върху 262 декара.

Основната причина за забавяне на извеждането на санитарните сечи в тези насаждения е проблемът, свързан с продажбата на добитата дървесина. Освен цената ѝ проблем представява и начинът на продажба. Горските стопанства продават на пълен m^3 , а големите ползватели, които не се явяват на търгове за продажба на дървесина, а предпочитат да я прекупуват от по-малки фирми - на тон. Тази дървесина е с ниско тегло и в повечето случаи фирмите, закупили дървесината от горските стопанства, не могат да покриват разходите си, т.е. работят на загуба. Също така в периметър от около 100 км от района на действие на ДГС - Земен, ползвателите на такава дървесина са много малко - в Брезник има цех за производство на пелети, в Пернишка област има още 4-5 цеха с малък капацитет, които не могат да поемат дървесината от всички стопанства в района.

Друг проблем е, че върху реализираната от короядни петна дървесина се начислява такса за фонд „Инвестиции в горите“, която, според нас, трябва да бъде намалена. ДГС - Земен, заплаща 3 лв. за пълен кубик. Таксите за обследване, които предвид големите площи не са малки, отиват в бюджета, а не в Лесозащитната станция. При условие, че обследването се прави в засегнати държавни територии и предвид това, че санитарните сечи се извеждат с цел ограничаване на засегнатите площи, т.е. имат защитна функция, е редно да няма такси или те да бъдат минимални.

Съгласно нормативната база (Наредба за сечите и Наредба № 12 за защита на горските територии от болести, вредители и други повреди) при установяване на нападение се ограничава площта и се подава сигнален лист, след което до РИОСВ се изпраща план-извлечение за промяна на вида и интензивността на сечта. След съгласуването му се изпраща заявление до Регионалната дирекция по горите - Кюстендил, и Лесозащитната станция - София, за обща комисия, която до одобри изготвеното план-извлечение. Ние смятаме, че протоколът за извършеното от ЛЗС и РДГ обследване трябва да бъде основа за изготвяне и одобряване на план-извлечение за сечта.

При така действащата методика при тези бързи темпове на развитие на короядите почти няма ефект от санитарните сечи, тъй като срокът от подаването на сигналния лист до провеждането на сечта, която се възлага след процедура по Наредба за условията и реда за възлагане на изпълнението на дейности в горските територии - държавна и общинска собственост, е около два месеца. Ясно е, че през това време и площите са увеличени, и разходите са двойни.

Съществен проблем е липсата на механизъм, с който да се задължат и собствениците на недържавни горски територии да провеждат мероприятия, свързани с опазване на здравословното състоя-

ние на горите. В сегашната тревожна ситуация това са санитарните сечи в засегнатите от корояди и други повреди иглолистни култури. Дори когато държавните горски стопанства извеждат навреме такива сечи в държавните горски територии, а в съседни насаждения с друга собственост те липсват, ефектът е почти нулев.

Инж. Людмила ИВАНОВА
директор на ДГС - Земен

ДЛС „Осогово“ - Кюстендил: Прогресивното развитие на повредите изисква спешни мерки

През последните години на територията на ДЛС „Осогово“ се наблюдава процес на съхнене на белоборовите насаждения. Причина за това са влошенияте растежни условия през 2012 и началото на 2013 г., възрастта и голямата пълнота на културите, разпространението на кореновата гъба и върховия корояд.

Съхненето засяга основно култури от бял бор на възраст 40-50 години и се наблюдава от края 2006 г., отначало на малки котли от 0.5-1.5 дка, а от пролетта на 2013 г. - на по-големи площи. Засегнати са културите, създадени на по-ниска надморска височина (до 800 м).

Още в началото на вегетационния сезон на 2013 г. ЛЗС - София, дава указания за обследване на културите за установяване на проявленията на върховия корояд на територията на ДЛС „Осогово“ и разработка мерки за борбата с вредителите. Към настоящия момент обаче прилаганите методи за борба с вредителите по редица причини се оказват последействащи и недостатъчни.

Една от причините са твърде сложните и продължителни процедури по отдаването за ползване на поразените от корояди и съхнене култури. Поради прогресивното развитие на повредите, които са констатирани на площ около 2385.8 дка (за 2014 г.), е необходимо да се вземат спешни мерки за овладяване на процеса.

Ефективно лесозащитно мероприятие е извеждането на санитарни сечи с интензивност 100 % за засегнати площи и е единственият вариант да не се допускат още поражения от вредителите. Те се извършват приоритетно съгласно нормативната уредба и предписанията на ЛЗС - София.

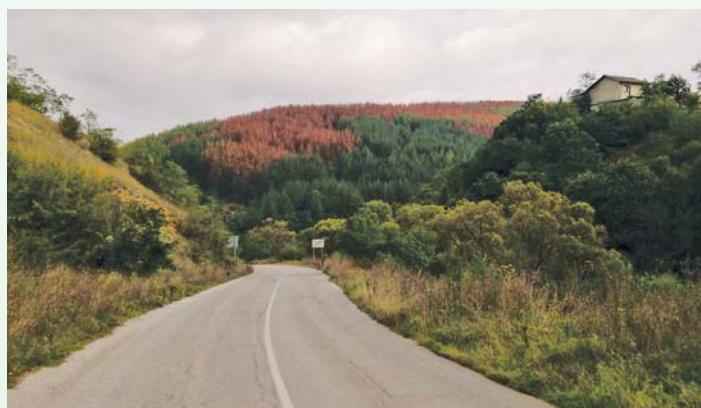
От началото на 2014 г. са проведени процедури за възлагане на добива и продажбите на засегнатата дървесина „на корен“ за 9863 m^3 (лежаща), което представлява 24.52 % от общите 81 008 m^3 , предложени на процедури.

За задоволяване на нуждите на местното население от дърва за огрев през 2014 г. са предложени и одобрени 1583 m^3 , предвидени за ползване от санитарни сечи в борови култури.

Поставят се възможно кратки и ефективни срокове за извършване на необходимите санитарни мероприятия, които да окажат въздействие върху невъзможността на насекомите да се адаптират и разпространяват на нови площи.

Понастоящем на територията на ДЛС „Осогово“ са предвидени за усвояване нови инвентаризирани короядни петна с обем 16 823 куб. метра. Тенденцията през последните години е увеличаване на интензивността на повредите от короядите и съхнене от абиотичните фактори, както и увеличаване на засегнатите площи. Това ще наложи до края на годината отчетените до момента данни за нападения на вредителя да се променят.

Към 12.10.2014 г. от преходни неусвоени количества от ЛФ за 2013 г. и отدادени през 2014 г. общо със стояща маса съставляват 20 441 куб. метра.

Съхнеща белоборова култура в района на ДГС - Земен

На част от освободените при санитарните сечи площи, в които естественото възобновяване е затруднено, се извърша изкуствено засегняване предимно със зимен дъб и други широколистни видове - около 100 дка годишно.

Особено застрашени са затворените и с неразвита инфраструктура басейни, тъй като при установяване на първите симптоми засегнатите дървета не могат да бъдат отсечени навреме.

Дървесината, добита от засегнатите площи, е с влошени качества и обикновено се ползва като дърва за огрев и в много редки случаи за технологична преработка. В настоящата пазарна конюнктура търсенето на тези сортименти е силно ограничено, което създава сериозен проблем при реализацията на дървесината, добита от санитарни сечи от корояндните котли и засегнатите от физиологичното съхнене култури.

От гледна точка на лесозащитата самото отсичане на дървесина без незабавната ѝ реализация би довело до развитието на вторични насекомни вредители и болести на отслабването, които ще направят невъзможно възобновяването на освободените площи или ще доведат до по-силното увреждане на останалите на корен. Остава открит проблемът с третирането на горите на физически лица при възникването на каламитетни проявления на насекомите или масови заболявания. Липсва законово разпореждане, което да задължава собствениците на гори да извършват необходимите лесозащитни мероприятия в тях.

Наложителни са промени в Закона за горите и Наредба № 12, като в такива случаи необходимите мероприятия в засегнатите площи да бъдат извършвани от териториалните поделения за сметка на техните собственици. Получените от реализацията средства, след приспадане на необходимите разходи, да бъдат акумулирани във фонд „Инвестиции в горите“.

Инж. Бисер ДАЧЕВ
директор на ДЛС „Осогово“
инж. Марина ВЕЛИНОВА
заместник-директор

ДГС - Трън: **Проблемите са сходни,** **а решенията се бавят**

На територията на стопанството през последните години има силно влошаване на здравословното състояние на белоборовите култури и насаждения, причинено от върхов корояд и екстремните природни фактори. Вредителят напада главно белия бор, като се размножава предимно в зоната на тънката кора на дърветата. Първите сигнални листове за нападението на белия бор от върхов корояд на територията на стопанството са регистрирани през август 2011 г., като засегнатата площ е 30 дка, през 2012 г. нападнатите площи са 52 дка, през 2013 г. процесът на съхнене обхваща 1399 дка, а от началото на вегетационния сезон на 2014 г. до края на септември - 1008 декара.

Причините за съхненето на белия бор вследствие на силното нападение на върховия корояд са комплексни и сходни с другите засегнати горски територии в региона.

Специалистите от ДГС - Трън, са наясно, че срещу стъбленините вредители в горите при такова силно нападение е възможна само интегрирана борба, която се изразява главно в своевременното провеждане на санитарни и отгледни сечи и недопускане на механични повреди по оставащите след сечта дървета и подраст, почистването на сечишата и поддържането на хигиена в гората, обелването на иглолистните материали, добити през периода от 1 април до 30 септември (ако престояват в гората повече от 30 дена след сечта, добитите материали извън този период се обелват до 20 април

или се извозват от гората), изсичането и изнасянето на нападнатите дървета преди излитането на възрастните насекоми.

Въпреки че за провеждането на санитарни сечи в такива случаи има нормативен ред, на практика, въпреки полаганите усилия от страна на специалистите от лесозащитните станции и собствениците на гори по места, не се получава желаният резултат. Нарастването на нападнатите от върхов корояд площи протича с много бързи темпове, което налага да отпадне бюрократичното изискване РИОСВ и РДГ да одобряват само площите, в които процесът на съхнене е силно напреднал, без никакъв толеранс за слабо нападнатите площи, в които съхненето е в начален стадий. А именно от такива насаждения могат да се получат по-ценни и с по-висока стойност сортименти.

Както повечето колеги, смятаме за по-уместно, след извършването на обследването и ограничаването от страна на горското стопанство на засегнатите от съхненето площи, да се подаде сигнален лист и заявление за теренно обследване от експертите от ЛЗС и РДГ и съставеният протокол да бъде основа за изгответянето на план-извлечението на счета, който да се съгласува с РИОСВ.

Изпълнението на одобрените санитарни сечи на територията на ДГС - Трън, е: 2012 г. - 97 дка, 2013 г. - 489 дка, към 30.06.2014 г. - 490 дка, или 10 317 м³ лежаща маса.

За съжаление това не е 100 %, макар че при тези темпове на развитие на корояда на територията на стопанството би трябвало да бъдат извършвани само санитарни сечи. Но това е трудноосъществимо поради сегашната тромава бюрократична система, а и издръжката на поделението е невъзможна при продажба само или предимно на такава дървесина и е наложително да се търсят начини за допълнително финансиране. Пазарът за тази дървесина в такива количества и при действащите цени почти липсва.

За сериозна бюрократична спънка намираме и изискването да се иска становище от РИОСВ, при положение че нападнатите площи основно са култури, които не са предмет на процедура по оценка на въздействието върху околната среда или екологична оценка по реда на Закона за опазване на околната среда или изискване на ново становище от РИОСВ за разширение на вече одобрен котел в даден подотдел, за който вече има становище от районната инспекция.

Отговор нямат и още два важни проблема. В случаи, когато добитата дървесина не намери реализация, сечта допринася за увеличаване на засегнатите от дървесиноатакуващи насекоми и гъби площи. След освобождаване на големите площи, при липса на естествено възобновяване, то трябва да бъде подпомогнато, за което са необходими допълнителни средства.

Инж. Георги ГЕОРГИЕВ
директор на ДГС - Трън

Материалите са осигурени със съдействието на **ЛЗС - София, и доц. г-р Янcho НАЙДЕНОВ**

Бел. рег.: Темата продължава в следващите броеве. Всички, които желаят, могат да се включат в обсъждането на проблема.

80 години Природен парк „Витоша“

Витоша - сърцето на столицата и пулсът на България

Богата на събития и мероприятия бе програмата на Дирекцията на ПП „Витоша“, подгответа през юбилейната за парка година - 2014. Сред тях бяха спортивните празници с масово участие на любителите на планина Витоша, изкачването на Черни връх и Дни на отворените врати и на анимацията, проведени в Детския екосстанционар „Бели брези“. Вълнуващ бе денят на 28 септември, когато стотици доброволци се събраха в м. Дендрариума за освежаване на паркова-

територия за жителите на Софийска и Пернишка област.

В годината на юбилея бяха издадени 9 книги, 9 диплами, туристически карти и реклами материали и бе организирана добра PR кампания.

Кулминацията на честванията, посветени на 80-годишнината на най-стария парк в България и на Балканския полуостров, бе на 21 и 22 октомври, когато се състоя тържественото събрание с юбилейната научна конференция.

Да почетам празника заедно със служителите на ПП „Витоша“ в залата на Българската академия на науките бяха инж. Михаил Михайлов - директор на Националната служба за защита на природата в МОСВ, инж. Георги Тинчев - главен експерт в отдел „Възобновяване, стопанисване, ползване и защита на горите“ в ИАГ, инж. Димитър Стоев - началник-отдел „Зашитени територии“ в Националната служба за защита на природата в МОСВ, проф. г.с.н. Христо Цаков - директор на Института за гората при БАН, проф. г-р Иван Палигоров - зам.-ректор на Лесотехническия университет и председател на Съюза на лесовъдите в България, доц. г-р Янчо Наиденов - директор на Лесозащитната станция в София, инж. Ваня Каменова - председател на Управителния съвет на Югозападното държавно предприятие - Благоевград.

Първото поздравително слово към юбилярите от името на министъра на околната среда и водите поднесе инж. Д. Стоев. Поздравителен адрес от името на изпълнителния директор на ИАГ инж. Тони Кръстев прочете инж. Г. Тинчев. Причетствия прочетоха проф. Х. Цаков, доц. Я. Наиденов и Павел Павлов - на-

Участници в тържественото събрание

та инфраструктура и залесяване. На 14 октомври бяха отчетени резултатите от конкурса „Витоша в моите очи“, в който се включиха 150 деца и представиха творбите си в три категории - „Рисунка“, „Стихотворение или разказ“ и „Фотография“. Същия ден художници от Китай, Русия, Чехия, Полша, Италия, Сърбия и България претворяваха прекрасната природа на Витоша в района на Детския екостанционар „Бели брези“ и не спираха да изказват своето възхищение от планината.

От 10 до 20 октомври премина програмата за чествания по селищата, разположени в подножието на Витоша, която обхвата 8 села и 4 квартала и включваше доклад за 80-годишнината на парка, връчване на грамоти на партньори и заслужили личности, допринесли за развитието на всяко селище и парковата територия, краеведски и кулинарни изложби, литературни вечери и представяне на самодейците. Огромна бе работата и участието на служителите на ДПП „Витоша“, извършена за достойното отбележване на годишнината. Немалък брой приятели на парка, туристи и деца участваха в акциите на Дирекцията на парка с добра воля да допринесат за облагородяване и разкрасяване на любимата зелена

Колективът на ПП „Витоша“ с директор ланг. арх. Снежана Петрова

чалник-отряг в Планинската спасителна служба - София. В приветственото си изказване проф. Иван Палигоров подчертва приноса на Съюза на лесовъдите в България за обявяването на парка.

Поздравителни адреси бяха получени от Югозападното държавно предприятие - Благоевград, регионалните дирекции по горите, дирекциите на природните и националните паркове, кметствата на селищата около Витоша, Българският туристически съюз, Националния природонаучен музей при БАН, Съюза на ландшафтните архитекти в България, Сдружението на витошките ску и сноуборд училища.

Директорът на ДПП „Витоша“ Снежана Петрова благодари за приветствията и връчи плакети и грамоти, издадени по случай юбилея, на представителите на МОСВ, ИАГ, БАН, ИГ, ЛТУ, СЛВ, ЮЗДП, Регионалните дирекции по горите в София и Кюстендил, РИОСВ в София и Перник, Столична община, списание „Гора“, БТС, АЗС - София, и кметствата на Мър-

Много настроение подариха на гостите учениците на 144-то СОУ „Народни будители“

на конференция, включваща 25 доклада, които обхващаха в цялост дейността на парковата администрация.

Красив завършек на честването станаха прожекцията на наградените три едноминутни анимационни филма за Витоша - победители в конкурса, обявен от Дирекцията на парка в юбилейната година, и празничният концерт на възпитаниците на 144-то СОУ „Народни будители“ - София.

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Проучване за посещенията на Витоша

По време на научната конференция за първи път бяха представени резултатите от социологическо проучване в рамките на проекта „Действи по устойчиво управление на Природен парк „Витоша“, финансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от държавния бюджет чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013“. Проучването цели да систематизира обществените нагласи и разбирания и да послужи за актуализация на Плана за управление на Парка. То е проведено в периода 2 януари-31 март 2014 г. сред 1400 респонденти в областите София, София - град, Перник и населени места в близост до Витоша. Сред тях са партньори, ползватели и живеещи на територията на ПП „Витоша“.

В проучването 82 % от анкетираните споделят предпочтенията си да посещават планината през лятото. Целта на тези посещения за 65.9 % е поход, за 54.1 % - пикник. За 14.2 % това е удобно място за провеждане на спортни дейности, а евва 5.4 % отиват на Витоша за почивка с преспиване и 2.6 % на разходка. Близо половината от анкетираните сочат липсата на свободно време за посещаването на парка. Средствата са фактор за 16 %, а липсата на удобен транспорт за евва 11 на сто. 80 % от хората са изявили мнение, че транспортната инфраструктура на парка е в добро или задоволително състояние и трябва да се поддръжа и оптимизира, както и да се възстанови Княжевският лифт. По въпроса за изграж-

дане на съоръжения за зимни спортове обществоенно-то мнение е силно поляризирано. Препоръчва се да не се изграждат нови, а да се осигури поддръжка на вече съществуващите.

Основните проблеми за разрешаване, изведени след резултатите от анкетата, са състоянието на туристическата инфраструктура (20 %), опазване на околната среда (14 %), замърсяването (13 %) и достъпът до парка и състоянието на пътната инфраструктура (12 %).

Възможните акценти в плана и препоръките за действие към ръководството са свързани с изграждането на повече места за почивка на Витоша - пейки, беседки, огнища, места за групови посещения, каквито, особено според мнението на по-възрастните планинари, не са достатъчни. Друг акцент е изграждането и поддръжката на инфраструктура, обслужваща половинденни посещения - туристически маршрути от час до два прехода, оформени места за пикник и групови игри. Хижите да бъдат превърнати в евтини места за отпуск и забавление с целева група младите хора и да се експериментира в маршрути.

В бъдеще ПП „Витоша“ трябва да пази баланса между природата и туристическата и спортната инфраструктура, за да отговаря в най-пълна степен на нуждите на населението.

Мина ОГНЯНОВА

Междуднародно сътрудничество

Немското дендрологично дружество за първи път в България

Немското дендрологично дружество традиционно всяка година провежда научни екскурзии из целия свят. От 9 до 17 август германските дендролози бяха в България и това е първото посещение в нашата страна от създаването на дружеството.

Дружеството е учредено през 1892 г. в Хайделберг. Първият му председател е Улрих фон Сейм-Пол (1833-

1902) - морски офицер и политик, президент на Сдружение за запазване на градинарството в Берлин и Сдружение на приятелите на розата в Германия. За ръководител (директор) на дружеството е избран известният градинар и дендролог Лудвиг Байннер (1843-1927). Понастоящем в него членуват над 1500 учени и специалисти - градинари, ландшафтни архитекти, дендролози, ботаници.

Подготвката за това научно посещение започна през 2013 г., като бяха обходени предложените от камедра „Дендрология“ на ЛТУ представителни за нашата дендрофлора обекти в Южна България - от гр. Сандански до Странджа. След обсъждане на обектите беше подгответ специализиран дендрологичен пътеводител с по-добра информация за всеки от обектите.

Проф. д-р Петер Шмит

Групата на германските дендролози, съставена от 26 представители на различни направления - ландшафтна архитектура, дендрология, екология, арбористика, беше ръководена от проф. д-р Петер Шмит - президент, и д-р Мирко Лизебах - директор на Немското дендрологично дружество. През целия период групата придвижвала гл. ас. Евгени Цавков и проф. Александър Ташев от ЛТУ и доц. Александър Делков от Института за гората при БАН. Началото на научната екскурзия беше поставено с посещението на исторически обекти в центъра на София и Университетската ботаническа градина, създадена през 1892 г. от първия професор по ботаника - Стефан Георгиев. На следващия ден бе посетен Рилския манастир и околностите му, както и резерватът „Тисата“ (ДГС - Кресна), обявен през 1949 г. за защита на дървесна хвойна (*Juniperus excelsa*), където групата се запозна с представителите на специфичната субмеридианска флора, дендрофлора и отчасти фауна. С особен интерес гостите разглеждаха парка „Свети Врач“ в

Участници в научната екскурзия

гр. Сандански, създаден още през 1916 г. от ген. Георги Тодоров. Последното обект от Югозападна България бяха съобществата на единствения естествено разпространен вечнозелен дъб у нас - *Quercus coccifera* (пърнар) при с. Каменица по склоновете на Малешевска планина. От района на ксеротермичните съобщества пътуването продължи към Рило-Родопския масив и УОСС - Юндола. Посетена бе

горната граница на гората в района на яз. „Белмекен“ - храстовидни клекови съобщества и смърчови гори. Целодневното посещение в Пирин предостави възможност за запознаване със спецификата на високопланинската дендрофлора на тази планина - горите от бяла муга (*Pinus reuzei*) и черна муга (*Pinus heldreichii*). Германските колеги бяха запознати с историята на откриването от Константин Байкушев, който е немски възпитаник, на забележителното най-старо иглолистно дърво в България - Байкушевата муга. В Банско на групата бе разказана историята на града.

Важен дендрологичен обект беше паркът „Кричим“, създаден като ловна резиденция на княз Фердинанд I през 1902 г. по препоръка на Константин Байкушев. Директорът на парка - ланд. арх. Владимир Маринов, както и дългогодишният предишен директор - инж. Стефан Коджаманов, направиха престоя на колегите от Германия приятен. Емоционална беше срещата на инж. Коджаманов с проф. Шмит, запознанството на които е станало на десетия конгрес на дендрологията в София през 1988 година. Проф. Шмит връчи на инж. Маринов плакет с емблемата на дружеството (стилизиран сребърен лист от гинко) и му благодари за оказаното съдействие.

Научната екскурзия продължи с историческа обиколка из стария Пловдив и към Черноморието с крайна цел Царево, където беше и началото на градиневното запознаване със странджанска флора и растителност. Екскурзиията в крайморската част на Странджа планина включваше разглеждането с лодки на заливните гори по течението на р. Велека от пясъчната коса до устието ѝ, след което беше посетен районът на Синеморец, където бяха разгледани флората и дендрофлората по скалите около м. Бутамята. Във Вътрешна Странджа екскурзиите продължи с посещението на заштитената местност „Марина река“, която се смята за „терциерен музей на Европа“. Местността в началото (1933 г.) е била част от първия природен резерват в България - „Горна Еленица-Силкосия“. След първата среща с типичните дървесни видове като *Rhododendron ponticum* (странджанска зеленика), *Daphne pontica* (странджанско бяло дърво),

Fagus orientalis (източен бук), които на европейския континент са запазени само в Странджа, групата посети защадената местност „Св. Илия“ в с. Кости с опазените 14 дървета от *Quercus hartwissiana* (странджански дъб) на възраст над 170 години.

Особен интерес дендрологите от Германия проявиха към находището на един от най-редките и интересни видове от странджанска дендрофлора - *Vaccinium arctostaphylos* (странджанска боровинка) в м. Белия пясък на ДЛС „Граматиково“.

След тези представителни за Странджа дендрологични и културно-исторически обекти гостите от Германия бяха впечатлени от Горския музей в с. Граматиково, чието начало беше поставено от лесовъдска-та колегия в района и доразвито от Дирекцията на ПП „Странджа“.

Тъй като посещението съвпадна с църковния празник „Успение Богородично“ (15 август), в Малко Търново специално за гостите беше отслужен молебен от отец Роман. Магията на Странджа нямаше да бъде почувствана, ако гостите не чуеха звуците на гайгата и тъпана, които ги очакваха в емоционалната вечер в ресторант „Рибарник“ под шума на дъбовата гора и р. Голямо Айдере. За гостите беше прочетен и поздравителен адрес от кмета на Малко Търново Илиян Янчев.

Гостуването на германските дендролози у нас съвпада с 90-ата годишнина от появата на емблематичната за Странджа публикация - „Горските формации на Северна Странджа“ (1924 г.), написана от първия български дендролог и ботаник от световна величина - проф. Борис Стефанов.

В богатата програма на пътуването из България бяха включени още Институтът по розата и етерично-маслените култури и Музеят на розата в Казанлък, основан през 1907 година.

Финалът на дендрологичната екскурзия беше в парк-музей „Врана“, за който групата беше предварително подгответа, тъй като още от създаването на парка в него са работили градинари от Германия - Йохан Келерер, Аларикус Делмарг, Вилхелм Шахт. За нас беше голяма изненада, когато проф. Шмит ни връчи плик с цветни снимки, изпратени от същерята на Вилхелм Шахт, който е работил като главен градинар във „Врана“ от 1928 до 1944 година. Трябва да отбележим, че първите български членове в Немското дендрологично дружество от началото на минаващия век са били княз Фердинанд I и Константин Баийшев.

Преминала при една изключително добра организация, научната екскурзия беше ползотворна както за колегите от Германия, така и за нас като едно бъдещо сътрудничество в областта на дендрологията. Благодарим за съдействието на колегите - инж. Георги Гогушев от РДГ - Благоевград, инж. Стоян Ковачев - директор на ДГС - гр. Сандалии, инж. Росен Янев - директор на ДГС - Струмяни, колектива на Университетски комплекс „Юндола“, ланд. арх. Владимир Маринов - директор на парк „Кричим“, инж. Мариян Костадинов - зам.-директор на ДЛС „Ропотамо“, инж. Илия Дамов от ДЛС - Граматиково, инж. Илия Янгъзов - Общински гори - Малко Търново, и на доц. Красимир Коцев - директор на Университетската ботаническа градина - София.

Гл. ас. Евгени ЦАВКОВ

Информация

Кръгла маса в Лесотехническия университет

На 23 октомври в Аулата на Лесотехническия университет се състоя кръгла маса на тема „Възможности, перспективи и предизвикателства пред обучението на специалисти в сферата на екологията и опазването на околната среда и ландшафтната архитектура в ЛТУ“. Събитието е част от проекта „Актуализация на учебните програми за специалностите във факултет „Екология и ландшафтна архитектура“ (ФЕЛА), осъществен с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд, по Приоритетна ос 3 „Подобряване на качеството на образоването и обучението в съответствие с потребностите на пазара на труда за изграждане на икономика, основана на знанието“. Продължителността на проекта е 22 месеца - от юни 2013 до април 2015 г., с общ бюджет 224 922.08 лева. Основната цел е синхронизиране на образователните цели с изискванията на пазара на труда чрез актуализиране на учебните програми, като същевременно се подготвят висококвалифицирани специалисти от специалностите „Екология и опазване на околната среда“ и „Ландшафтна архитектура“.

Присъстваха д-р инж. Ваня Григорова - изпълнителен директор на Изпълнителната агенция по околната среда, Даниела Василева и Десислава Бъчварова - експерти в РИОССВ - София, ланд. арх. Симеон Георгиев - член на Управителния съвет, и ланд. арх. Веселина Калайкова от Съюза на ландшафтните архитекти, представители на бизнеса, преподаватели и студенти.

Доц. д-р Дилянка Безлова - зам.-декан на ФЕЛА и ръководител на проекта, представи отчет за развитието на проектните дейности. От юни 2013 г. се провеждат работни срещи с представители на

партньорите и ключови експерти по проекта. Направено е анкетно проучване сред партньорите за конкретните потребности на бизнеса от специфични умения на възпитаниците на двете специалности във ФЕЛА и са организирани два семинара.

Извършени са демонстрации пред студенти и преподаватели от водещи български фирми. Предстои провеждането на два петдневни обучителни семинара с преподаватели, партньори и студенти бакалаври от двете специалности във ФЕЛА и магистри от специалността „Ландшафтна архитектура“.

Досега са актуализирани 91 учебни програми за специалностите от факултета. Разработени са 10 нови докторантски програми и 10 програми за следдипломно обучение. Предвижда се закупуване и създаване на едногодишни абонаменти за научнообразователна литература. От март до май 2014 г. са направени 73 атабирания, в които са взели участие над 300 студенти. Предстои оборудване на 5 компютъри зали.

Досега са склучени 8 партньорски споразумения с представители на бизнеса и държавната администрация, като броят им може да бъде удвоен до края на периода. В дейността се включват и посещения на студенти и преподаватели в реална бизнес среда, както и пътувания до международни панаира и изложения.

Визуализацията и публичността на проекта включва пресконференция, плакат и рекламна брошура. Публикувани са материали в медиите.

Студентите се включиха в диспута с въпроси към представители на държавните структури и бизнеса.

Мина ОГНЯНОВА

Годишна конференция

„Хускварна“ в юбилейната година

Годишната конференция на „Хускварна - България“ се провежда на 8 и 9 октомври на Старозагорските минерални бани. Годината е 22-ра за българския екип и юбилейна 325-а за шведския концерн.

Форумът, на който традиционно фирмата събира всички свои дистрибутори, бе открит от управителя инж. Николай Пеев. Той представи тенденциите, върху които ще се фокусира фирмата у нас през следващата година - предлагането на батерийните продукти и роботизираната косачка, която ще бъде представена на нашия пазар със софтуер на български език, както и пълната гама моторни триони с шведската марка.

Гост на конференцията бе Павел Синелник - менеджър на отдел „Планиране на продажбите и логистика“ в централата в Швеция, който постави акцент върху процеса на планиране на производството и продажбите по веригата от дистрибуторите до заводите. Конференцията продължи с лекции по групи в четирите станции Watering

and tools (поливни системи и градински инструменти), Accessory and Electric (защитна екипировка, батерийни и електрически продукти), Walk behind and Ride on (косачки и райдери), Handheld (моторни триони, храсторези и тримери), а най-голямо бе оживленето на демонстрационната площ, където дистрибуторите можеха да изprobват новите продукти, както и подобренията на вече утвърдените на пазара.

Голям интерес предизвика импровизираното създаване между бензинов и батерийен моторен трион. При демонстрацията си пролича ефективността на ба-

Една батерия срещу два варела гориво

терийния уред, който реже за едно и също време с бензиновия, като предимство при него е незабавният старт, по-малкото тегло, липсата на вредни емисии и ниското ниво на шума. Най-впечатляващо беше сравнението в разхода - по времетраене работата със заряда на една батерия е равна на работата с един резервоар бензин, батерията издръжа 1000

цикли на зареждане, което се равнява приблизително на 340 л гориво, а това означава, че за батерия ще платите между 250 и 300 лв., а за изразходваното гориво - 1100 лева. Като бонус батерията е универсална за всички уреди

- моторен трион, храсторез, ножица за жив плет, райдер. Не на последно място предимството е и безчетковият двигател, който дава до 25 % по-голяма ефективност от стандартния електромотор.

Погледнете прико-

ва и роботизираната косачка, която безпроблемно се движеше по наклонената поляна, обикаляйки препятствията по пътя си. „Умният уред“ се зарежда сам, коси по-често моравата ви, когато вали дъжд, и може да ви извести с SMS, както и с алармен сигнал, ако към него се приближи недоброжелател. От 2015 г. на пазара ще се предлагат няколко модела с меню на български език.

Много подобрения, насочени както към любители-

Райдерите винаги предизвикват голем интерес

Гамата моторни триони

and tools (поливни системи и градински инструменти), Accessory and Electric (защитна екипировка, батерийни и електрически продукти), Walk behind and Ride on (косачки и райдери), Handheld (моторни триони, храсторези и тримери), а най-голямо бе оживленето на демонстрационната площ, където дистрибуторите можеха да изprobват новите продукти, както и подобренията на вече утвърдените на пазара.

Голям интерес предизвика импровизираното създаване между бензинов и батерийен моторен трион. При

демонстрацията си пролича ефективността на ба-

Участниците в конференцията

Роботизираната косачка се зарежда сама

те, мака и към професионалистите, фирмата предлага сред ръчнопреносимите уреди.

Поливните системи и градинските инструменти с марката „Гардена“ също ще ви изненадат с много новости от днешна. Просимо попитайте най-близкия дистрибутор.

325-годишна история

Историята на „Хускварна“ започва през далечната 1689 г. и е изпълнена с инженерни нововъведения и непрестанен стремеж към все по-високо качество.

През XVII в. войните в Европа водят до увеличено производство на оръжия в Швеция. За извършване на някои механични операции се изисква огромна мощност и затова през 1689 г. започват да използват водната сила на водонадигите в град Хускварна, Южна Швеция. Именно там е построен първият завод.

Краят на XIX в. е иновативен период, в който се появява широк спектър от нови шведски продукти - шевни машини (1872 г.), ловни оръжия (1877 г.), печки на дърва (1884 г.), оборудване за смилане на месо (1890 г.), първата пишеща машина (1895 г.). Голяма част от продуктите се произвеждат и до днес.

В началото на XX в. започва производството на мотоциклети. Годината е 1903-та. За да се стигне до 1982, когато модел на „Хускварна“ печели легендарното рали Париз-Дакар в клас 250 кубика.

20-те години на XX в. са и времето, когато „Хускварна“ разширява производствената гама, като включва бойлери за отопление и механични градински косачки. Първата градинска косачка с двигател, предназначена за професионални потребители, се появява на пазара през 1947 г., а през 1959 г. - и първата домашна. През същата година „Хускварна“ пуска на пазара и първия си моторен трион - „Хускварна 90“. Машината включва технология за намаляване на шума, заимствана от мотоциклетните аспусци, която е многократно по-добра от тази на конкурентните производители. На по-късен етап моторните триони стават

базата, от която започва разработването на режещи машини за строителната индустрия.

С появата си през 1969 г. моторният трион „Хускварна 180“ включва единствена по рода си технология за намаляване на вибрациите, която предотвратява образуването на „бели пръсти“, често срещан здравословен проблем при дървесекачите от цял свят.

70-те години на XX в. са времето, когато се обръща специално внимание на безопасността.

Фирмата представя първия в света моторен трион с автоматична система за блокиране на веригата. През 1999 г. е представена системата TrioBrakeTM. Тя дава възможност на оператора да задейства спирачката с ясната ръка, което допълнително намалява риска от наранявания.

През 1985 г. е разработен първият прототип на райдер. Машината надминава всички очакванията за подобрена маневреност благодарение на монтирания в предната ѝ част косилен апарат. Производството започва година по-късно.

Роботизираните косачки се появяват през 1995 година. „Хускварна“ представя на пазара слънчевата косачка. Предшественик на днешната Automower®, тя е първата в света напълно автоматизирана градинска косачка, която работи изцяло на енергия, получена от слънчевите лъчи. През 2013 г. излиза третото поколение роботизирани косачки, с вградена GPS система.

Първият робот-разрушител се появява през 2008 година.

На следващата година фирмата представя иновацията за по-чиста околната среда - AutoTuneTM, технологично постижение при професионалните моторни триони, което регулира автоматично притока на гориво, минимизира вредните емисии и оптимизира производителността на двигателя.

През 2012 г. „Хускварна“ представя пълна гама от акумулаторно-захранвани продукти. Те не се нуждаят от сложна техническа поддръжка и са също толкова производителни, колкото и бензиновите еквиваленти, но са по-тихи, със значително по-ниски нива на вибрации и не замърсяват природата с вредни емисии. Гамата включва моторни триони, тримери, ножици за жив плет и райдери.

Юлия Събчева
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Випуск 2014 на ЛТУ получи дипломи

На 29 октомври на тържествена церемония в Аулата на Лесотехническия университет бяха връчени дипломите на абсолвентите от випуск 2014.

Тази година в Лесотехническия университет се дипломират 268 души - 181 в образователна степен „бакалавър“ и 87 - „магистър“, както и 10 души с образователна и научна степен „доктор“. Най-много са дипломиралите се в специалност „Горско стопанство“ - 71, следвани от „Технология на дървесината“ - 39, „Инженерен дизайн“ и „Стопанско управление“ - по 32, „Ландшафтна архитектура“ и „Агрономство“ - по 24, „Алтернативен туризъм“ - 16, „Екология и опазване на околната среда“ - 15, „Ветеринарна медицина“ - 11, и „Растителна защита“ - 4. Отличниците с успех над 5.95 от следването са 17.

С поздравление към абсолвентите се обърна ректорът на университета проф. Веселин Брезин в присъствието на целия Академичен съвет и препълнената зала (сн. 1).

Сред гостите на тържеството беше зам.-министър на земеделието и храните доц. Георги Костов, който отправи пожелания към дипломираниите възпитаници на университета и покани отличниците сред тях да се реализират в системата на Министер-

ството на земеделието и храните.

Присъстващите поздрави и проф. Пламен Молов - изпълнителен директор на Българската агенция по безопасност на храните.

Тържеството уважиха също ректорът на Химикотехнологичния и металургичен университет проф. Митко Георгиев, ректорът на Минно-геоложкия университет проф. Любен Тотев и директорът на РИОСВ - София, инж. Иrena Петкова.

Слово по случай Деня на будителите произнесе доц. Живко Живков - декан на Агрономическия факултет. На тържеството в Аулата дипломите си получиха завършилите докторанти, а след тях - първенците на випуска, за които имаше и награди от ЛТУ и МЗХ. Останалите дипломи бяха връчени по факултети. Абсолвентите от факултет „Горско стопанство“ и специално първенец на випуска Адриана Иванова, която се дипломира с успех от следването 6.00, поздрави техният декан доц. Милко Милев (сн. 2). По традиция заедно с дипломите всички получиха и подаръци, тази година от фирма „Андреас Штил“.

Директорът на Дирекция „Проекти и международни дейности“ в ИАГ д-р инж. Любчо Тричков, който бе гост на тържеството, поднесе поздравления от името на изпълнителния директор на ИАГ инж. Тони Кръстев и подаръци на отличниците. Абсолвентите поздрави и управителят на „Агролеспроект“ ЕООД инж. Румен Райков, който отправи покана за работа към вече дипломиралите се.

Стискайки здраво дипломите в ръце, завършилите от випуск 2014 се отправиха към двора на университета, където по традиция се снимаха за спомен (сн. 3).

Юлия СЪБЧЕВА
Снимки Йордан ДАМИЯНОВ

Управление и Възстановяване на приоритетни горски местообитания

Инж. Добромира ДИМОВА, г-р инж. Мариус ДИМИТРОВ,
г-р инж. Станислав ЛАЗАРОВ

С приемането на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) вдигате европейски директиви - 92/43/EИО за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и 2009/147/EИО за опазването на дивите птици, които са основата за обявяването на защитени зони от мрежата „Натура 2000“, се интегрираха в нашето законодателство. В съответствие с Директива 92/43/EИО на територията на България са установени общо 90 типа природни местообитания за опазване (27 от тях горски местообитания), които са включени в Приложение 1 на Закона за биологичното разнообразие. От горските природни местообитания 10 типа са приоритетни за опазване (застрашени от изчезване типове природни местообитания) на национално и европейско ниво.

За постигане на устойчиво управление на приоритетните горски местообитания се разработиха редица ключови документи и мерки, чието изпълнение ще осигури благоприятното природозащитно състояние съгласно изискванията на директивите и Закона за биологичното разнообразие.

Значителна част от дейностите, свързани с устойчиво управление на горските местообитания, се изпълняват по екологични проекти. Проект „Съхраняване на генетичния фонд и възстановяване на приоритетни горски хабитати в „Натура 2000“ зони“ (Life10/NAT/BG/000146) е финансиран от Програма LIFE + на Европейската комисия. Изпълнява се в партньорство между Горската семеконтролна станция - София, Сдружение „Инициативна група „Витоша“ и Изпълнителната агенция по горите. **Основна задача на проекта** е подобряването на природозащитното състояние на приоритетни горски местообитания в няколко пилотни територии и създаване на основи за опазване генетичния фонд на приоритетни видове и местообитания от мрежата „Натура 2000“ в цялата страна.

Дейностите по проекта са териториално обвързани с обхвата на дейност на Горската семеконтролна станция - София (териториите на Регионалните дирекции по горите в Благоевград, Кюстендил, София, Берковица, Ловеч, Шумен и Русе).

В рамките на проекта за седем приоритетни типа природни горски местообитания е разработено „Ръководство за управление на приоритетни горски местообитания от националната екологична мрежа „Натура 2000“. В Ръководството е направена крамка характеристика на местообитанията, представени са препоръчителни мерки за тяхното управление и възстановяване, които биха допринесли за подобряване на благоприятно им природозащитно състояние. (*Повече информация за проекта и разработеното ръководство са публикувани на интернет страницата www.forestgenefund.eu.*)

9530* (Суб-)средиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор

От ендемичните подвидове на черния бор в България се среща подвидът паласов черен бор (*Pinus nigra subsp. pallasiana*). В миналото горите от черен бор са били по-широко разпространени, но вследствие на антропогенния напук и различни природни фактори (например инвазията на бук) сега разпространението им е значително ограничено. Черният бор е суходъстичен вид с пионерен характер, срещащ се предимно на варовик, по-рядко на силикат и в широк диапазон на надморска височина. Терените, които заема, най-често са със силно пресечен релеф и много стръмни склонове. Единични дървета от черен бор се срещат и на отвесни голи скали. Черният бор образува както монодоминантни (с преобладаващо участие), така и смесени съобщества с други иглолистни или широколистни дървесни видове. Този тип природно местообитание е включен в „Червена книга на България“, Том 3 „Природни местообитания“ (Бисерков В. (ред.) 2011), в категория „уязвимо местообитание“.

Препоръчителни горскостопански практики.

С цел запазване на участиято на черния бор е препоръчително прилагане на разнообразни лесовъдски системи, а не само постепенна сеч, каквато е госежашната практика. В насажденията, в които все още няма формиран подлес от широколистни видове, е подходяща групово-изборна сеч. В горите от черен бор, разположени на стръмни скални терени, се препоръчва да не се планират и извеждат лесовъдски мероприятия. При провеждане на лесовъдските мероприятия да се толерират различните екотипни форми на черния бор.

Препоръчителни възстановителни дейности.

Черният бор е приспособен към условията на растеж и конкуренция в открита среда и бързо се настанива на открити пространства. Това означава, че нарушените от природни или антропогенни фактори местообитания на вида могат сравнително бързо и лесно да се възстановят.

При залесителни мероприятия репродуктивни материали за производство на фиданки се събират от одобрени и регистрирани базови източници. Залесяване се извършва на групи със семенища или пикирани фиданки през есента или ранната пролет.

9180* Смесени гори върху сипеи и стръмни склонове от *Tilio-Acerion*

У нас местообитанието е представено от смесени първични или вторични широколистни гори с разнообразен дървесен състав и задължително участие на явори (*Acer spp.*), липи (*Tilia spp.*) и ясени (*Fraxinus spp.*). Тези гори заемат най-често стръмни и отвесни скални склонове или сипеи. Местообитанието е екологично вариабилно и с различно видово участие, като фло-

ристичните различия се дължат на разликите в наклона, изложението и вида на субстрата. Тези гори са включени в „Червена книга на България“ (т том 3) в категория „засщашено местообитание“.

Препоръчителни горскостопански практики. При отсъствие на негативни сукцесионни процеси или проблеми със здравословното състояние на насажденията не се препоръчват лесовъдски намеси. Още по-вече, че този тип гори са разположени на стръмни и трудно достъпни терени. Намеса е допустима при отстраняване на инвазивни видове. При наличие на ясно изразена негативна тенденция в промяната на съществуващия видов състав е препоръчително прилагане на система от отгледни и възстановителни мероприятия с цел поддържане на състава и хетерогенната структура. Възстановителните сечи трябва да са насочени към подпомагане на възстановяването на видовете, които определят облика на местообитанието, а когато е необходимо - и в грижи за подрастата.

Препоръчителни възстановителни дейности. Често този тип гори са вторичен характер и в състава им участват и пионерни видове. Приоритет има естественото семенно възстановяване. Това означава опазване на наличния подраст и създаване на условия за неговото настаняване и развитие.

При възникване на едроплощи природни нарушения е препоръчително засегнатата площ да не се залесява, а да се остави на естествената сукцесия. При наличие на опасност от ерозия трябва да се предприемат мерки за нейното ограничаване, включително и чрез залесяване, при което е препоръчително да се използват видове от естествения състав на насаждението, които са със затруднено възстановяване.

91E0* Алвиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Алвиалните гори с черна елша (*Alnus glutinosa*) и планински ясен (*Fraxinus excelsior*) са крайречни смесени гори в низините и планините, най-често с прекъснато, често разположение покрай водните течения, поради което имат характер на „галерии“. Обикновено преобладаващ вид е черната елша (*Alnus glutinosa*). На места в състава се включват и бялата елша (*Alnus incana*), източният чинар (*Platanus orientalis*) и планинският ясен (*Fraxinus excelsior*) в различно съотношение между видовете. Участват още различни видове върби, най-често трошлива (*Salix fragilis*) и бяла върба (*S. alba*).

Местообитанието е включено в „Червена книга на България“ (т том 3) в категория „уязвимо местообитание“.

Препоръчителни горскостопански практики. Алвиалните гори се отличават с голямо биоразнообразие и имат изключително важна защитна и противоводоизливна роля, както и естетическа стойност, особено в низинните райони. За запазване на площините на местообитанието на национално ниво е препоръчително да се въведат ограничения за регулиране на териториите на този тип местообитания с цел инфраструктурни и други проекти, увеличаване на земеделските земи.

За да бъдат запазени, се препоръчва в тези гори да се спре всяка възможност с изключение на санитарни сечи за отстраняване на част от сухите дървес-

та, ако те затрудняват нормалния воден отток. **Препоръчителни възстановителни дейности.** Тези местообитания са засегнати по-често от антропогенни нарушения, отколкото от природни. При възстановителни дейности е препоръчително запазване на мъртва дървесина не по-малко от 20 % от запаса на предходното насаждение.

Залесителният материал включва различни видове: черна елша (*Alnus glutinosa*), бяла елша (*Alnus incana*), планински ясен (*Fraxinus excelsior*), полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*), трошлива върба (*Salix fragilis*), бяла върба (*S. alba*), тритичинкова върба (*S. triandra*), ракума (*S. purpurea*), черна топола (*Populus nigra*), бяла топола (*P. alba*), бял бряст (*Ulmus laevis*), полски бряст (*U. minor*).

За видовете, при които биологичните особености позволяват семенно размножаване и традиционно за залесяване се използват семенищи фиданки, семена се събират от одобрени и регистрирани базови източници с подходящ произход за конкретното местообитание. За видове като върби и тополи производството на фиданки от резници е за предпочитане пред семенното. Фиданките се залесяват през пролетта или есента. Препоръчва се садене на едногодишни фиданки от черна и бяла елша, полски ясен и бряст. Допуска се залесяване с летен ъб от жъльги, добити от запазени стари дървета. В зависимост от състоянието на насаждението и терена залесяването може да се извършва в редове, груповомозаично или единично.

9560* Ендемични гори от *Juniperus spp.*

Природното местообитание в България включва гори от дървовидна хвойна (*Juniperus excelsa*). Те са с много неравномерна пространствена структура и се срещат на места с подчертано влияние на средиземноморския климат. Заемат територии със сравнително голям наклон - средно 20-40°. Дървовидната хвойна най-често е съдоминант, като участето ѝ варира от 2 до 4-5 индивида на десет дървета. Тревният етаж е много добре развит и се отличава с много голямо разнообразие, включващо редица средиземноморски и ендемични видове.

Този тип природно местообитание е включен в „Червена книга на България“ (т том 3) в категория „засщашено местообитание“.

Препоръчителни горскостопански практики. Ендемичните гори на дървовидната смрка в по-голямата си част са включени в защитени природни територии и в тях не се планира лесовъдска намеса. За съобществата, които са извън защитени територии, се допуска намеса за толериране на дървовидната смрка и подпомагане на нейното възстановяване и разпространение.

Препоръчителни възстановителни дейности. Характерът на тези насаждения предполага мозаечно разположение на индивидите на дървовидната смрка с участие на редица други средиземноморски видове. Семената на видъа са с много ниска кълняемост. Възстановяването е с фиданки, произведени в разсадникови условия, като семената се събират от околните индивиди. Залесяването се извършва с дву- или тригодишни фиданки през есента или ранната пролет в единични или груповомозаечни схеми. Не се допуска ползване на залесителен материал, произведен за декоративни цели.

91I0* Евро-сибирски степни гори с *Quercus spp.*

Ом евро-сибирските степни гори в България се срещат гори на цер (*Quercus cerris*), а на Добруджанското плато - на гръжкоцветен дъб (*Quercus pedunculiflora*), върху лъс.

Церовите гори са предимно издънкови, но се срещат и смесени със семенни индибици. Голяма част от тях имат едновъзрастова и хомогенна структура. Лесостепните церови гори са били подложени на дългогодишно и интензивно антропогенно влияние - сечи, паша и опожаряване. Често те са със затруднено възстановяване и на много места са заменени от производни дървесни, храстови и тревни ценози - например на келявия габър (*Carpinus orientalis*), мъждряна (*Fraxinus ornus*), сасината (*Chrysopogon gryllus*), белизмата (*Dichanthium ischaemum*).

Включени са в „Червена книга на България“ (том 3) в категория „застрашено местообитание“.

Препоръчителни горскостопански практики.

Това е едно от най-застрашените в страната местообитания. Традиционно в тези гори се използват краткосрочно-постепенни сечи и голи сечи за нискостъблечно стопанисване, които най-често водят до създаване на насаждения с преобладаващи издънков проблем и хомогенна структура. Основен проблем е продължаващото създаване на издънкови насаждения в резултат от извеждането на осветителни и окончателни фази на краткосрочно-постепенна сеч без появил се семенно възстановяване от дъбове.

С цел подобряване на благоприятното природозащитно състояние на степните дъбови гори трябва да се преустанови прилагането на голи сечи и да се премине към използване на лесовъдски системи с уძължаване на възстановителния период и усложняване на структурата на дървостоите. Приоритет има естественото семенно възстановяване. Препоръчително е възстановяването да се осъществява в котли, които имитират естествени нарушения. Задължително е котлите да се залагат в места с появил се вече подраст от дъбове и да се прилагат ранни отгледни сечи за коригиране на произхода и състава на насажденията.

Препоръчителни възстановителни дейности.

Основната възстановителна мярка в това местообитание е превръщането на издънковите насаждения в семенни. Залесяване се допуска само с местни видове, за да се подпомогне възстановяването на гъстотата на млади насаждения след по-серииозни площи нарушения (ветровали, пожари и гр.) или за намаляване на фрагментацията на местообитанието. При масово съхнене или след пожари засегнатите площи да се залесяват предимно с цер и неговите естествени спътници - дива череша, липи, ясени, скоруша, брекиня, шестил, явор, горскоподобни видове и други. За възстановяване на увредените площи от местообитанието се прилага както залесяване с едногодишни семенящи фиганки, така и посев на жъльд. Репродуктивен материал се добива от одобрени и регистрирани базови източници в същия район на произход.

За осигуряване на пространствена мозаечност на възстановяването се предпочита залесяването да се извърши в различни по големина групи с фиганки или семена, а не като непрекъсната равномерна конфигурация.

91H0* Панонски гори с *Quercus pubescens*

Към това природно местообитание се отнасят дъ-

бовите гори с преобладаваща участие на косматия дъб (*Quercus pubescens*). Те са част от смесените дъбови гори, като обикновено заемат най-сухите итопли места по склонове предимно с южно или западно изложение в райони с умерено-континентален климат. Заради континенталните условия бедните почви и антропогенното влияние горите са предимно фрагментарни и имат на места храсталачен облик. Произходът на насажденията е предимно издънков в резултат на водени голи сечи и последвалото издънково възстановяване.

Този тип гори са включени в „Червена книга на България“ (том 3) в категория „застрашено местообитание“.

Препоръчителни горскостопански практики.

Тези гори имат висока екологична стойност, защото в повечето случаи имат защитна роля. За тези насаждения е необходимо да се извърши преоценка на стопанските цели и е препоръчително стопанската дейност в тях да бъде ограничена до минимум. Изхождайки от спецификата на местообитанията и биологията на видовете, приоритет трябва да имат сечите с дълъг възстановителен период. Най-подходяща за видове с комбинирана репродуктивна стратегия е групово-постепенната и неравномерно-постепенната сеч. Те ще спомогнат за формиране на неравномерна пространствена структура, която ще осигури по-голямо разнообразие от местообитания за растителни и животински видове. Приоритет има естественото семенно възстановяване, като за целта около съществуващо възстановяване се отварят котли или прозорци, които имитират естествени нарушения. От гледните мероприятия в стопанисваните млади насаждения трябва да се извършват своевременно, за да се коригира съставът и произходът. Да не се извършват голи сечи и да се ограничава максимално пашата на домашни животни.

Препоръчителни възстановителни дейности.

При възникване на едроплощни природни нарушения (ветровали, каламитети и пожари) е препоръчително част от засегнатата площ да не се залесява, а да се остави на естествената сукцесия. Това ще допринесе за повишаване на структурното и видовото разнообразие на територията.

Препоръчва се залесяването на засегнатите площи да бъде предимно с космат дъб, благун, цер и техните спътници. Обикновено в горскостопанската практика се използват едногодишни семенящи фиганки. Посевният материал се събира от одобрени и регистрирани семепроизводствени насаждения (базови източници) от същия район на произход. При изпълнение на възстановителните дейности по проекта в това местообитание опитно бе извършен посев на жъльд от космат дъб и цер направо на терена при направена почвоподготовка.

91G0* Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*

Това са мезофилни и ксеромезофилни гори с преобладаване на обикновен габър (*Carpinus betulus*) и/или обикновен горун (*Quercus dalechampii*).

Срещат се на сенчести влажни места в падини, долини и в горната част на склонове. Често формират ивици с широчина 30-50 м около реките, суходолията и каньоните. Сегашното състояние на дървесната растителност е резултат на смяна на коренния дъ-

бов дървостой с обикновен габър, сребролистна липа и други ксерофитни видове, естествени спътници на дъбовете.

Този тип природно местообитание е включено и в „Червена книга на България“ (том 3) в категория „потенциално застрашено“.

Препоръчителни горскостопански практики.

Фрагментираната структура, малката площ и водоохранно-защитната функция на тези гори не позволяват интензивна стопанска дейност. Активните мероприятия трябва да бъдат насочени към запазване на консервационната им стойност. Поради специфичния характер на тези насаждения е необходимо да се водят дългосрочни постепенни сечи. Предвид възможността от смяна на дъбовете с обикновен габър е необходимо да се контролира съставът на насаждението с отгледни сечи. При необходимост около постоянните водни течения да се формира буферна зона с широчина не по-малко от 15 м, в която не се извеждат сечи. Да не се допускат голи сечи, гори в издънковите гори. Приоритетът при стопанисването на издънковите дъбови гори да бъде тяхното превъръщане в семенни.

Препоръчителни възстановителни дейности.

Това са гори със смесен състав, като благоприятният природозащитен статус изисква участието на дубата вид (поединично или общо) да е над 50 на сто. Поради лесното издънково и семенно възстановяване на габъра то не се подпомага. При необходимост възстановяването на зимния дъб се подпомага със семена или фиданки. Препоръчва се внасянето и на други дървесни видове, които са естествени спътници на дъба - дива череша, липи, ясени, скоруша, брекиня, шестил, явор, горскоподобни видове и други. За залесяване и производство на фиданки се използват жълъди от зимен дъб и посевни материали от изброяните спътници, събрани от одобрени и регистрирани семепроизводствени насаждения (базови източници) от съответния район на произход.

Общи препоръки

За всички типове природни местообитания е необходимо да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието - мъртва дървесина, биотопни дървета, острови на старостта. С цел осигуряване на благоприятното природозащитно състояние е необходимо не по-малко от 10 % от площта на местообитанията да се оставят за гори във фаза на старост и в тях да не се провеждат никакви мероприятия.

При събиране и използване на семена или друг залесителен материал е необходимо те да бъдат окачествени от регионалната семеконтролна станция. Прилагането на препоръчаните дейности за възстановяване на природни горски местообитания ще допринесе за подобряване на тяхното природозащитно състояние. Идентифицирането на източници на репродуктивен материал, събирането и производството на фиданки от генетичен материал с доказан произход в зони от „Натура 2000“ е важна част от процеса на възстановяване на приоритетни горски местообитания. Извършените залесявания с проверен репродуктивен материал и правилното изпълнение на препоръчаните дейности създават предпоставки за възстановяване на горските местообитания и тяхната функционалност в дългосрочен аспект. Важно

значение имат и последващите лесовъдски дейности, които трябва да бъдат насочени към стимулиране на естествени процеси на възстановяване и развитие с цел съхраняване на биологичното разнообразие и екологичните функции на приоритетните горски местообитания с европейска значимост.

Постигнати резултати по проекта

В рамките на проект „Съхраняване на генетичния фонд и възстановяване на приоритетни горски хабитати в „Натура 2000“ зони“ на територията на защитени зони Драгоман (BG0000322) и Плана (BG0001307) са извършени дейности по пилотно възстановяване на дъве от разгледаните природни местообитания - 91H0* Панонски гори с космат дъб (*Quercus pubescens*) и 91E0* Алувиални (заливни) гори с черна елса (*Alnus glutinosa*), бяла върба (*Salix alba*), планински ясен (*Fraxinus excelsior*) и черна топола (*Populus nigra*). Изборът на площи за залесяване е направен след проучване и картиране на уредени от природни бедствия горски местообитания от „Натура 2000“ на територията на РДГ - София, както и след анализ и оценка на риска от бъдещи въздействия от природни бедствия и промяната в климата.

За определените територии е разработена програма за възстановяване, обхващаща необходимите лесокултурни дейности (почистване, почвоподготвка, залесяване, отглеждане), която е съгласувана с ИАГ и МОСВ. Създадени са близо 40 ха млади гори, като в процеса на работа е използван богат набор от основни и съпътстващи дървесни и храстови видове, характерни за дъвете целеви местообитания.

Изпълнените дейности при спазване на технологичните планове и експертните препоръки са гаранция за създаване на жизнени млади насаждения от дубата приоритетни тина природни местообитания. Тяхната дългосрочна устойчивост обаче зависи от последващите дейности по отглеждане, както и от режимите на бъдещо стопанисване.

За постигане на оптимални резултати при изпълнението на проекта е обхванат целият цикъл от възстановителни дейности, включващ определяне на оптимален видов състав, идентифициране на източници за репродуктивни материали, събиране на семена и резница, производство на фиданки (с гол корен и в контейнери), залесяване и посев на жълъди (в местата с камениста и плитка почва), отглеждане и попълване на създаваните млади гори. Идентифицирани са общо 228 базови източника за събиране на репродуктивен материал в границите на 43 защитени зони от „Натура 2000“. В периода 2011-2013 г. от идентифицираните източници са събрани 1874 кг семена, които са обработени и сертифицирани от ГСС - София. Досега от събранныте семена са произведени 142 000 фиданки, използвани за възстановяване на избрани места обитания в дъвете целеви зони по проекта. Като част от дейностите по проекта, на територията на Държавен горски разсадник „Локорско“ (ДГС - София) е създадена генна банка с хранилище за семена от приоритетни дървесни и храстови видове с европейска значимост.

Работата по проекта се очаква да приключи през юни 2015 г., като проектните партньори подготвят ново предложение на проект по програма LIFE с цел мултилициране и надграждане на постигнатите резултати на национално ниво.

Ден на отворените врати

Ключът към успеха е информираност

„Ден на клиента“ е добре позната инициатива сред собствениците на бандици „Wood-Mizer“ в цял свят. Като официален представител на „Wood-Mizer“ в България вече близо 20 години „Екотехпродукт“ ООД организира това събитие още от 1997 година. На тези срещи фирмата представя на своите клиенти богата информация за предлаганите нови продукти и техните възможности. От друга страна, което се оценява много високо от клиентите, те имат възможност да споделят помежду си опит и да обсъдят общите проблеми в бранша. През годините до 2009 г. срещите са се провеждали на различни места в страната, като понякога интересът към тях е толкова голям, че се е налагало разделение на срещите на собствениците по географски регион. Кризата от 2009 г. поставя край на тази практика.

Пет години по-късно „Екотехпродукт“ ООД решава, че е настъпил моментът за едно ново начало. „Денят на клиента“ се завръща под формата на „Ден на отворените врати“.

И на 24 октомври вратите бяха наистина широко отворени за всички клиенти, които желаеха да научат нещо повече за новостите в първичната преработка на дървесината. Срещата беше организирана на територията на дъщерното предприятие на фирмата „Вита 02“ ЕОД в Тетевен. Студеното време не охлади ентузиазма на организаторите и дървопреработвателите. Над 30 души от 18 фирми от цяла България преодоляха предизвикателствата на времето и разстоянията и взеха активно участие в събитието. „Иновативност и информираност: Ключ към успеха“ е мотото, което организаторите дадоха на тази инициатива. „Денят на отворените врати“ беше посветен на технологии и дейности с неизползвани възможности. Темите бяха преработване на тънки трупи за опаковки, използване на капаци и изрезките, повишаване на степента на обработка на дървесината по-високо качество на обработка с подходящите ленти и триони и тяхната подготовка.

Срещата се водеше от д-р инж. Калин Симеонов - управлятел на „Екотехпродукт“ ООД (сн. 1). Той започна с представянето на новата линия за преработка на тънки трупи на „Wood-Mizer“. Интересът към производството на елементи за палети традиционно е голям поради непрекъснато растящото търсене, а пазарът на практика е неограничен. Има и подходяща за това производство сировина - тънки нискокачествени трупи от иглист дървесина. В същото време продажните цени са ниски и ефективност може да се постигне единствено с подходящи машини и технология и минимално участие на човешки труд. Това е и основната идея на предлаганата от „Wood-Mizer“ линия за преработка на тънки трупи.

Оползотворяването на дървесните отпадъци като изрезки и капаци е много важно за всеки производител и практически се явява единствената печалба на предприятието.

Хит на европейския пазар днес е дървесният чипс, който се получава с помощта на специални дробилни машини именно от тези отпадъци. Неслучайно интересът на участниците в Дения най-дълго се задържа от дробилката за дървесина на немската фирма „Heizomat“ (сн.2). Машината е от серия NM 6-300, които са предназначени за професионално производство на чипс в големи количества и се предлагат с различна окомплектовка и вид на задвижването. Демонстрираният модел не изисква много голяма инвестиция и е подходящ за тези, които сега започват да се за-

нимават професионално с производството на дървесен чипс. Тя има изключително висока производителност - пред очите ни за 10 мин. бяха раздробени повече от два кубика капаци в лек и превъзходен чипс. Дробилката веднага си намери и купувач, който донесе за проба обла суха дървесина от бук и остана много доволен от резултата.

- Преди това пробах и италианска, и финландска машина, но те не можаха да се справят със сухата букова дървесина! - възклика той.

Когато бумът в строителството е отдавна отминал, а цената на дървения материал се вдига, е време дървопреработвателите да заложат на повишаване на степента на обработка на дървесината. Ново в продуктовата гама на „Екотехпродукт“ е машината за двустранно рендосяване.

,GOODTEK“ (сн. 3) е от машините, които осигуряват много качествено двустранно рендосяване, особено на къси детайли с последваща обработка за мебели или други цели. За тях с основание могат да мечтаят напредналите в производството. Интерес предизвика и оборудването за производство на дилиби.

За производителите на подови настилки и ламперии особен интерес представлява машината на тайванската фирма „High point“ за челно профилиране на заготовките. Практически това е шипорез с надлъжно подаване на детайли с най-различни дъл-

жини чело в чело. Във „Вита 02“ се извършва и заваряване, заточване и чапразене на бандцигови ленти, а също и заточване на циркулярни триони с твърдосплавни пластини. Всеки производител знае колко важен е изборът на подходящия вид лента. Не по-малко важна е и поддръжката на лентите. От нея зависят не само производителността и качеството на бичените материали, но и икономическите резултати от производството. Грижата за бандциговите ленти е стар проблем за собствениците на бандцизи. Качествено бичене и дълъг живот на лентата не се постигат лесно. Зимата е сезонът, в който дървесината се обработва най-трудно, и качеството и състоянието на лентите е от най-голямо значение. През специалистите във „Вита 02“ минават ежедневно стотици метри ленти. Участниците

③

имаха възможност да получат информация от първа ръка за правилното заточване и чапразене на лентите и да наблюдават как това се прави наистина професионално. Бяха раздадени и писмени материали по темата.

Тези, които нямат възможност да инвестират в оборудване за заточване и чапразене, могат да се доверят на професионалните услуги на „Вита 02“. Този месец предстои инсталацието на нова високотехнологична точиларка за ленти с твърдосплавни зъби. От „Екотехпродукт“ твърдят, че това е първата подобна машина в страната.

В Деня на отворените врати „Екотехпродукт“ ООД предложи отстъпки от 10 % при закупуване на консумативи (ленти, триони и резервни части) за

всички продавани от фирмата машини, поръчани и капарирани до края на октомври - 5 %, а за налични на склад машини - освен тази отстъпка и допълнителна отстъпка (под формата на ленти, триони и части) до 2.5 на сто. Намерението на фирмата е това да стане традиция и да се предлага всяка година през октомври.

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки Йордан ДАМИЯНОВ

Wood-Mizer

Новият бандциг „Timbery M100“ за малко производство

Проектираната от канадски инженер с 30-годишен опит в конструирането на лентови бандцизи машина „Timbery M100“ представлява оборудване на достъпни цени за разбичване на трупи. Бандцигът позволява разбичването на трупи с диаметър до 550 мм с дължина до 3 метра. Всяка допълнителна удължителна секция, която може да се добави към рамата на бандцига, увеличава дължината на рязането с 1.52 метра.

„Timbery M100“ е оборудван с електродвигател с мощност 4 кВт или с бензинов двигател Subaru с мощност 9 к.с. Бандцигът има устройство, което едновременно равнява в хоризонтално положение и притиска трупа. Положението на режещата глава по височина се регулира с ръчна лебедка, а подаването е на ръка с тласкане.

Икономичната цена на „Timbery M100“ е постигната за сметка на неговата компактност и евтино транспортиране. Всички компоненти на „Timbery M100“ са опаковани в кашон с размери 1.6 м x 0.5 м x 1.0 м с тегло 280 килограма. Сглобява се обикновено за една работна смяна, което е съществено предимство на модела пред продуктите на конкурентни фирми, при които монтажът отнема няколко дена.

Бандцизите „Timbery“ са произвеждат в САЩ. В България могат да се закупят чрез „Екотехпродукт“ ООД - представител на Wood-Mizer.

За повече информация:

„Екотехпродукт“ ООД
София 1186, ул. Стар Лозенски път № 38
тел./факс: 02/979 17 10
тел.: 02/462 70 35
мобилен: 0899 133 110
office@ecotechproduct.com
www.wood-mizer.bg

Управление, стопанисване и ползване на държавните гори

Инж. Христо ВЪЧОВСКИ

България е една от страните, в която по-голяма част от горите са държавна собственост. Площта на държавните гори е 3 089 307 ха (74.2 %), а дървесният капитал - около 500 млн. м³, и включва ценни по състав и производителност високостъблени горски комплекси, национални и природни паркове, вододайни зони и други защитени горски територии.

Същност на управлението

Началото на самостоятелно управление на държавните гори се слага с Наредбата-закон от 1934 г. за стопанска експлоатация на държавните гори и създаването по-късно на национално ниво на предприятие за стопанска експлоатация на държавните гори с необходимите оборотни капитали. През десетилетията, особено при социалистическата икономическа система, са правени много промени в структурата и финансовите принципи за управлението на държавните гори. От предприятие на национално равнище (обединение) се преминава към предприятия (горскостопански комбинати) на регионално равнище, като се реорганизират - структурно и финансово, районните дирекции по горите. По-късно предприятия по своята икономическа същност стават горските и ловните стопанства с произтичащи от това нови промени в районните дирекции. Положителната страна на тези промени е, че горските стопанства са основната териториалнообособена административна стопанска единица. През по-голямата част от този период е запазен и почти непроменен принципът на средствата за лесокултурни дейности да се заделят като процент от продажните цени на дървесината или от таксите „на корен“ в специален фонд и да се използват по предназначение. Този принцип е изиграл изключително важна роля за решаване на проблемите за осигуряване на необходимите средства за лесокултурна дейност.

Социалистическа икономическа система

Характерно за управлението на горите при социалистическата икономическа система, когато всички гори са държавна собственост, е влагането на значителните инвестиции за развитието на горското стопанство. През отделни периоди държавата предоставя почти изцяло приходите от стопанската дейност на обединението, а после - на горскостопанските комбинати, за развитието на горското стопанство като цяло, без в повечето случаи да получава дори минимален рентен доход. А през отделни години е отпускала допълнителни средства за залесяване. Делът на инвестициите за стопанисване на горските територии (главно за залесяване) нараства и достига средно 25 % от всички разходи (*таблицата*). Интензивният път на развитие бе в основата на управлението на държавните гори. Разработена и реализирана бе дългосрочна програма - стратегия за увеличаване на продуктивността и другите полезни функции на горите и превръщане на по-голяма част от издънковите гори в семенни. В резултат на тези мерки дървесният запас и прирастът се увеличили над два пъти. Внесена бе по-голяма динамичност при направляване на възпроизводствените процеси в насажденията. За решаване на възникналите проблеми при възобновяване на сечишата се възприема принципът за оптимал-

но съчетаване на естественото и изкуственото възобновяване. Делът на маркираните възобновителни сечи с естествено възобновяване намалява, а през 1980 г. е сведен до 67.6 % при широколистните и 65.1 % при иглолистните гори. Усвоени са до голяма степен недостъпните гори. Тези насоки на управление спомагнаха в перспектива да се преодоляват възникналите диспропорции между ползване и потребление на дървесина. Финансовите резултати от стопанската дейност през отделните години варираят в широки граници. През 1980 г. стопанствата от горския отрасъл са добили 4 767 000 м³ строителни материали и дърва и са изпълнили залесителни работи върху площ от 41 850 хектара. Общите разходи на обединението „Горско стопанство“ са 71.69 лв./ха, или общо 272 279 000 лв., а приходите съответно 75.53 лв./ха и 286 863 000 лева. Реализирана е счетоводна печалба от 3.84 лв./ха, или 14 584 000 лева (*таблицата*). От позицията на времето може да се направи критична оценка на някои от принципите на управление на държавните гори. Към края на периода се получава известно подценяване на потенциалните възможности на естественото възобновяване, а обемът на залесителните работи остава неоснователно голям. Увеличават се разходите за стопанисване на единица горска площ, което води до понижаване на икономическата ефективност на стопанската дейност.

Пазарна икономическа система

В условията на пазарната икономическа система също бяха направени съществени промени в управлението на държавните гори. Неолибералните пазарни принципи и конкуренцията са в основата на тези промени. Най-важната бе отделянето на производствената дейност, каквото са дърводобивът, залесяването и стражничната дейност, от горскостопанската дейност и, както през 50-те години на XX в., са създадени две паралелни структури. Със Закона за горите от 2011 г. се правят нови промени в структурата на управление на държавните гори. За горските територии, които не са под юрисдикцията на други ведомства (с площ 2 908 575 ха), се създават шест държавни предприятия. Горските и ловните стопанства като поделения на предприятията организират стопанисването, опазването и ползването на дадена горска територия в рамките на предвидданията и разчетите на лесоустройствените проекти (горскостопанските планове) и на утвърдените от министъра на земеделието и храните финансови планове. В закона отново се допуска, както и преди, възможността горските и ловните стопанства да се занимават и с производствена дейност. Промени настъпват във финансовия модел на управление. За първи път разходите за стопанисване на горите и залесяване се включват пряко в производствените разходи.

При пазарната икономическа система бяха приети и приложени някои по-рационални и икономически форми и принципи за управление. Главната стратегическа цел при управлението на горите е устойчиво развитие на горските екосистеми и постигане на баланс между техните екологични и икономически функции. Увеличаването на дървесните ресурси ще става главно по екстензивен път - чрез създаване на нови гори предимно върху ерозирали земи от поземления фонд. Естественото възобновяване, при което се запазват биологичното разнообразие, смесеният и разновъзрастният строеж на насажденията, са главно лесовъдско средство за постигане на целта. Залесяванията почти се изключват от методите за направляване на възпроизвъзстановените процеси. Така разходите за стопанисване значително намаляват - до около 5 % от всички разходи.

Новите структури на управление разширяват своята стопанска дейност по обем и направления. Добивите на дървесина постепенно се увеличават и през 2012 г. достигат 5 826 805 м³ стояща маса (93.09 % от проектните разчети). Ползването е реализирано, като са прилагани сечи с предимно естествено възобновяване (97.5 %). Увеличена е площта на проведените отгледни и санитарни сечи. В областта на ловното стопанство също се извършва значителна, но незадоволителна по резултати, стопанска дейност. Удовлетворяват донякъде по обем и направления работите по опазване и защита на горите, но проблемите в някои отношения остават сериозни и открити. Сериозно са подценени основните и най-важни лесовъдски мероприятия. Извършени са залесителни работи само върху 1118.8 хектара.

Финансови резултати

През 2012 г. са реализирани 4 868 370 м³ дървесина (лежача маса), от които 55.3 % индустриска (строителна). Реализираните приходи възлизат на 271 949 000 лева. Основната част от ползването е извършена от дърводобивните предприятия. Изплатените за целта суми възлизат на 73 797 000 лв., или по 21.2 лева на кубичен метър. Продажната цена на реализираната дървесина „на корен“ в стояща маса е 34.94 лв./м³ и съответно 65.05 лв./м³ на временен склад. Средната продажна цена „на корен“ без разходите по дърводобива е 40.70 лв. на кубичен метър. Постигнатата висока цена се дължи на големия дял на износа и нарасналото търсене и потребление на дървата.

Разходите по стопанисване, отглеждане и опазване на горите са 15 347 000 лв., от които за залесяване 9 610 000 лв., или 3.3 % от всички разходи. През 2012 г. единствено ловностопанска дейност носи загуби на предприятията (*таблицата*). За инвестиции в горите са акумулирани 37 047 000 лв., а са изразходвани само 2 525 000 лева.

В резултат на цялостната стопанска дейност през 2012 г. държавните горски предприятия са реализирали общ приход в размер на 306 537 000 лева. За постигане на тези резултати са изразходвани 294 919 000 лв., като е реализирана 11 618 000 лв. счетоводна печалба и чиста печалба в размер на 10 373 000 лв. (по 3.57 лв./ха). За предоставените за стопанисване и ползване горски територии държавата е получила корпоративен данък в размер на 1 516 000 лв. (по 0.52 лв./ха). През 2013 г. са реализирани общ годишен приход в размер 293 158 000 лв. и разход 288 924 000 лева. Годишната печалба е 4 234 000 лв., а платеният корпоративен данък - 2 110 000 лева.

Таблица

Финансови резултати на държавните горски предприятия за 1980 и 2012 г.

Години	1980		2012		
	на 1 ха, лв.	%	Общо, хил. лв.	на 1 ха, лв.	%
I. Приходи общо	75.33	100.0	306 537	105.4	100.0
в т.ч.					
- продажба					
на дървесина	65.80	87.1	271 940	93.5	88.7
- ловно стопанство	0.46	0.6	11 044	3.8	3.6
- недървесни					
горски продукти	9.27	12.3	1914	0.7	0.7
- странич. дейност					
и други	-	-	21 630	7.4	7.1
II. Разходи общо	71.69	100.0	294 919	100.1	100.0
в т.ч.					
- административни					
- управленски	-	-	172 319	59.3	58.4
- дърводобив	44.10	61.5	73 797	25.4	25.4
- стопанисване	17.92	25.0	15 347	5.2	5.2
- залесяване	-	-	9610	3.3	3.3
- ловно стопанство	1.35	1.9	15 135	5.2	5.2
- странична дейност	8.32	11.6	-	-	-
- капитални разходи			18 351	6.3	6.3
- строителство					
и ремонти	-	-	2525	0.9	0.9
IV Счетоводна					
печалба /I-II/	14 584	-	11 618	3.9	-
V. Корпоративен					
данък	-	-	1516	0.52	-

Изводи и оценки

През 2012 г. държавните горски предприятия са извършили значителна по размери и направления стопанска дейност и са постигнали съответните финансови резултати. Най-голям е дял на приходите от продажбата на дървесина - 88.7 %, докато недървесните продукти имат символичен приходен дял - 0.7 на сто.

От извършените разходи за изпълнение на производствената програма 58.4 % са административно-управленските, включително и за опазването на горските територии от нарушения, за проектиране и други. Относително големият дял на тези разходи показва, че е необходимо да се търсят възможности за тяхното намаляване. Разходите за стопанисване на горските територии - 5.2 %, и особено свързаните със залесяването, са незначителни и не отговарят на нуждите и изискванията за направляване и регулиране на възпроизвъзстановените процеси в насажденията. Причините за тези незадоволителни резултати до голяма степен се дължат, първо, на новите насоки за стопанисване на горите, второ - на преустановяване на работите по реконструкция на част от нископродуктивните дървости, и трето - на приемия по законодателен път модел за включване на тези разходи в производството, поради което предприятиета не са заинтересовани да правят разходи за лесокултурна дейност.

Управлението на държавните гори в условията на новата неолиберална политика е насочено преди всичко към търсене на ефективни форми за максимална печалба. Затова лесокултурната дейност като нискоефективна е оставена на втори план. Може би по-добрият вариант е разходите за създаване на нови гори и за реконструкция на нископродуктивни дървости да се считат за капиталови разходи. Необходимите средства нормативно да се заделят във фонд „Инвестиции в горите“ и да се използват по пред-

назначение.

Капиталовите разходи за строителство (0.9 %) също така не отговарят на потребностите за правилно стопанисване и ползване на горските територии.

Резултатите от стопанска дейност на предприятията могат да се смятат за задоволителни, още повече като се знае, че горският капитал по начало е нискодоходен. Но ако се вземат под внимание крайно малките нереализирани разходи, свързани със стопанисването на горските територии, резултатите реално ще бъдат значително по-малки, т.е. нездадоволителни.

Няма да правим пълен икономически анализ на двете системи, всяка има своите достойнства и негативни страни. Едно е безспорно, че без съответни инвестиции няма да се реши един от основните проблеми на горското стопанство - повишаване на производствения капацитет на значителните по площ нископродуктивни насаждения. За целта е необходимо залесяванията в държавните гори да се увеличат до 4-6 хил. хектара годишно и съответно раз-

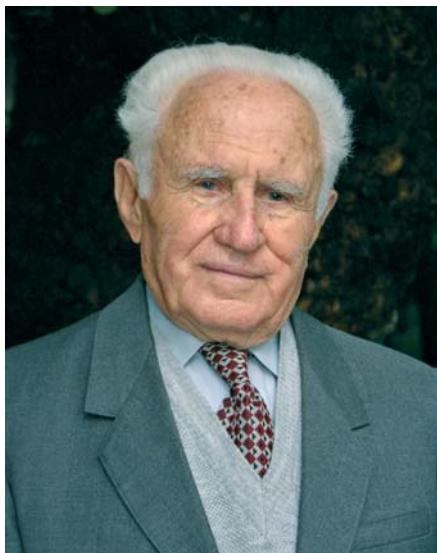
ходите да достигнат около 10 % от реализираните приходи, акумулирани във фонд „Инвестиции в горите“.

За подобряване на работата на предприятията и регулиране на очертаващите се отрицателни тенденции може би е целесъобразно, след обстоен анализ, да се направят и някои промени в структурата и модела за управление на държавните гори (Въчовски, 2014).

През изминалите 80 години, а и преди това, държавата е полагала специални грижи за запазване на територията на държавните гори. Прилагани са структури на управление и финансови механизми за ефективна стопанска дейност на принципа на стопанска сметка. За разлика от другите собственици държавата е правила значителни капиталовложения за тяхното правилно стопанисване и ползване. В резултат състоянието на държавните гори, техният състав, продуктивността и екологичните показатели непрекъснато се подобряват. Да се надяваме, че някои от посочените отрицателни тенденции ще бъдат преодолени и проблемите на държавните гори до голяма степен последователно ще бъдат решавани.

Честит юбилей!

Инж. Христо Въчовски на 95 години

ство в България бележи бурен възход. Роден на 13 ноември 1919 г. в с. Борован, Врачанска област, Христо Въчовски завършва лесовъдското си образование в Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет през 1942 г., стажува в Боровец и Дупница, отбива военната служба. Професионалната му кариера започва през 1945 г. в далечното странджанско с. Кости, където е лесничей (тогавашното наименование на директор) на Горското стопанство. Служи като зам.-районен директор на горите в Малко Търново и началник на Окръжното управление на горите в Хасково. Изявените му управленски способности проличават ярко след 1953 г., когато последователно заема ръководни постове в Управлението по стопанисване и опазване на горите в централното горско ведомство, генерален директор на Държавно стопанско обединение (ДСО) „Горско стопанство и дърводобив“ и на ДСО „Задгранично строителство и дърводобив“, заместник генерален директор на ДСО „Стара планина“, зам.-министр на горите и горската промишленост. През 1967 г. инж. Въчовски поставя подписа си като ръководител на българската делегация под спогодбата за сътрудничество в областта на дърводобива между нашата страна и Съветския съюз, която

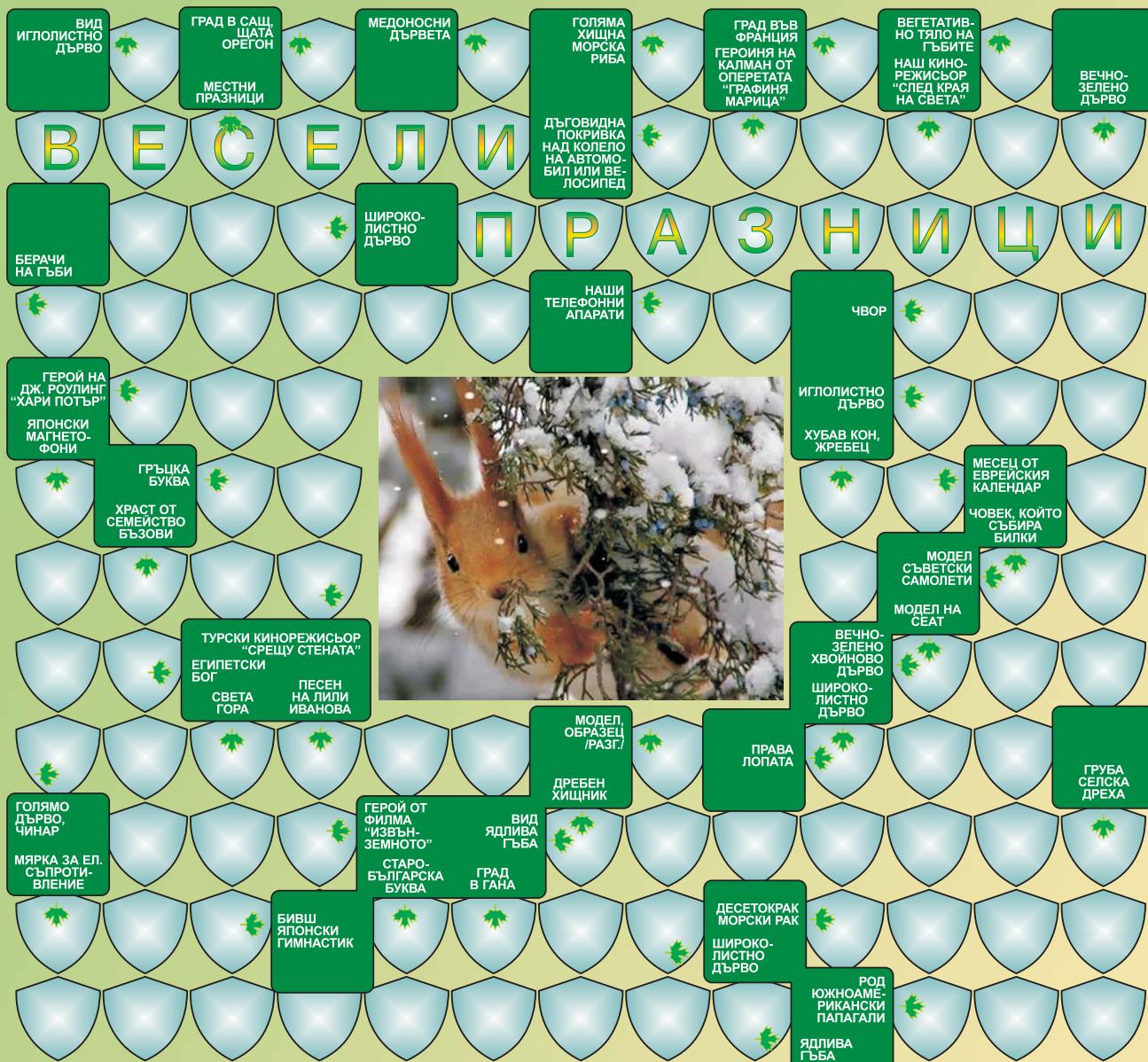
успешно се изпълнява 25 години в северната република Коми. Трудовата си дейност инж. Въчовски завършва като председател на Профсъюза на работниците от горите и горската промишленост.

Инж. Въчовски е от определящото вече поколение лесовъди, които влагат донякъде романтичен смисъл в понятието да служиш на гората и истински смисъл - в понятието дълг към гората. Участвал непосредствено в изработването и реализирането на националната горска политика, изследовател на горското стопанство, особено в икономическата му част, той е автор на над 100 публикации, сред които монографични трудове и няколко книги. Фундаментална сред тях е издадената през 2003 г. в съавторство на друг наш виден деец в горите инж. Стамен Димитров „Горите и горското стопанство на България през XX век“. Удивителното е, че неговото творчество не секва с годините, а става все по-аналитично и помъдро. В това могат да се убедят и читателите на сп. „Гора“.

Работата на различни постове, повечето от които във висшите ешалони на управлението на горите, и с различни хора се изразява и днес в умението на инж. Въчовски да бъде диалогичен. Той е твърд в убежденията, но деликатен в отношенията си дори с опоненти.

Пословична е любовта на Христо Въчовски към литературата и особено към класическите руски образци.

Колективът на редакцията на сп. „Гора“ пожелава на инж. Въчовски да е здрав, докато е жив! И да издаде мемоари за живота си, който не е минал напразно.

РЕЧНИК: АКИН, ЕЛН, ЛЕБАНОН, ОНО, ТЕРРА

СТЕФАН КРЪСТЕВ

Самокрасящи

- Чудя се какво да взема на жената за Нова година - споделя старият горски бай Нено Балканджията на свой приятел, - но не трябва да е рокля.
- Защо?
- Струва ми се, че има психически проблеми...
- ?!?
- Наема специални мъже да ѝ пазят дрехите. И онзи ден намерих един в гардероба...

- ***
- Кое е най-безмилостното нещо на земята? - подкачат бай Нено в кръчмата.
 - Понеделник - мъдро отговаря старият горски. - А кое е най-ненадейното? - на свой ред пума той. Компанията вдига рамене.
 - Втори януари! - засукува мустак горският.

СУШИЛНИ ЗА
•ТАЛАШ •ТРИЦИ •ЧИПС

ПАЗАРДЖИК КЛИМАТЕТ

WWW.KLIMATET.COM 0898/ 61 45 81

РЕКЛАМНО - ИНФОРМАЦИОНЕН ВЕСНИК
Земеделска ТЕХНИКА

Кат. № 309

2 лв. за 1 мес.; 6 лв. за 3 мес.; 12 лв. за 6 мес.; 24 лв. за 12 м.; (20 лв. в редакцията)

ДОБИ ПРЕС
Пощенските станции
Редакцията

Вашата връзка с прогреса в земеделието!

София 1612, ж.к. Лагера,
ул. „Съвет на Европа“ 6, ап.8
тел. 02/876 50 67; 0885/01 35 10
e-mail:zt@zemedelskatehnika.com
www.zemedelskatehnika.com

АБОНАМЕНТ

- 2 лв. за 1 мес.; ДОБИ ПРЕС
- 6 лв. за 3 мес.; Пощенските станции
- 12 лв. за 6 мес.; Редакцията
- 24 лв. за 12 м.; (20 лв. в редакцията)

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 09/2014:
ВОДОРДНО: Красавица. Обитател. Клони. АНТ. Ено. Юли. Юта. Акт. РАИ. „Кро“. Телевизор. Калимана. Територия.
ОТВЕСНО: Пролет. Анеке (Фридирих). Абонати. Лар. Асино. Бели. Ати (Бартоломео). Вит. Ива. Симо. ИТАЛА. Зар.
СЦЕНИК. Риони. Алт. ТЕО. Раи.

Годишко съдържание 2014

1

Борис Господинов - Интервю: Д-р инж. Валентина Маринова - зам.-министр на земеделието и храните пред сп. „Гора“. Сертификацията на българските гори - приоритет през 2014 г	2
Светлана Бънзарова, Юлия Събчева - Представяме Южноцентралното държавно предприятие - Смолян: Горите на настоящето и бъдещето	5
Структури към Изпълнителната агенция по горите	14
Инж. Христо Въчовски - Гори и икономика: Диференциалната рента осигурява по-високи и устойчиви доходи при стопанисване и ползване на държавните гори	17
Проф. д-р Георги Цанков - По повод на публикуваното: Съхненето в иглолистните насаждения	18
Д-р инж. Федя Генова, инж. Иван Димитров - Лесовъдство: Разпространение и стопанисване на дивата череша в Преславския дял на Стара планина	22
Доц. д-р Янcho Найденов - Гост на редакцията: Негово Високопреосвещенство Видинският митрополит Дометиан	24
Екология: Умират ли Седемте рилски езера?	26
Информация: ДГС - Брезник, с инициатива за втората европейска Седмица на гората. ЮЗДП въвежда добри европейски практики. Паметен знак над Благоевград	27

2

Инж. Спас Тодоров - Стратегически документи: Приета е Национална стратегия за развитие на горския сектор	2
Информация: Диалогът между държавата и горските организации продължава	3
Инж. Борис Господинов - Представяме Регионалната дирекция по горите - Бургас: Приемственост и колегиалност	4
Владимир Константинов - Опазване и защита на горските територии от пожари през 2013 г.	10
Информация: Народното събрание прие на първо четене Закон за изменение и допълнение на Закона за горите	12
Справочник на ИАГ	13
Минимални цени за ползване на дивеч и дивечови продукти за организирания ловен туризъм в Република България за периода от 01.03.2014 до 28.02.2015 г.	17
Доц. д-р Надежда Стоянова - Гори и екология: Климатичните условия и състоянието на горите в Северна България	19
Д-р инж. Симеон Богданов - Горско стопанство: Торенето в горите: резултати и перспективи .	20

Юлия Събчева - Гост на редакцията: Радиестезистът Иван Тодоров	22
Информация: Различен поглед към старите гори	24
Инж. Борис Господинов - Юбилей: Инж. Иван Гунчев на 70 години	25
Доц. д-р Янcho Найденов - Ветераните разказват: Техник-лесовъдът Веса Стайковска	26

3

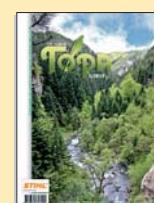
Анкета „135 години горска служба“	2
Инж. Димитър Баталов, инж. Николай Пиронков - Анализи: Контрол и опазване на горските територии през 2013 година	11
Инж. Стефан Балов - Лесозащита: Здравословно състояние на горите през 2014 г.	14
Светлана Бънзарова, гл. ас. Евгени Цавков - Да се помни! Горските издания - огледалото на историята	16
Инж. Нели Дончева - Информация: Глобална среда на горските експерти на WWF в София	21
Инж. Христо Въчовски - Горска политика: Страгегията за развитие на горския сектор - приоритети и алтернативи	22
Светлана Бънзарова - Гост на редакцията: Д-р Людмила Бакрачева - внучката на лесовъдъ Петър Беров	24
Даниела Каракашева - Информация: Световен ден на влажните зони	27
Мартина Попова - Европроекти: Опазване на малкия креслив орел и неговите най-важни местообитания	27

4

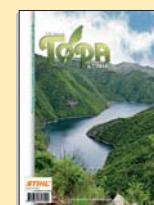
Седмица на гората 2014 „С богато наследство към отговорно бъдеще“: Отговорни за съдбата на българската гора	2
Инж. Иван Гунчев - 130 години Държавно горско стопанство „Болярка“ - Велико Търново: Почит към традицията, отговорност към бъдещето	12
Фотоистория: Седмица на гората - черно-бяла, но вечно зелена	14
Юлия Събчева - Международна изложба: „Природа, лов, риболов“ отбелая втората си кръгла годишнина	16
Юлия Събчева - Изложения: „Техномебел“ и „Светът на мебелите“ заедно за трети път .	19
Инж. Зоя Петрова - Годишни: История и неизвестна младост	20
Гл. ас. Евгени Цавков - Да се помни! : Проф. Тодор Димитров: „Правото на съществуване на лесовъдската специалност и кариера е гората“ .	21
Доц. д-р Петър Желев - Юбилей: Доц. д-р Величко Гагов на 70 години	24

Инж. Борис Господинов - Инж. Георги Петрушев на 80 години	24
Инж. Ангел Гъбов - Годишни: 15 години „Дъбрава“ ЕАД	26
Кирил Янев - Информация: Нови начини за опазване качеството на водата	26
Владимир Иванов - Информация: Часът на земята	27

5

Светлана Бънзарова - Представяме: Инж. Сашка Иванова - носител на званието „Лесовъд на годината“ за 2013 .	2
Инж. Тони Кръстев - Документи: Европейски регламент срещу незаконната сеч	4
Борис Господинов - Новости: Създава се Клуб на докторите лесовъди	8
Юлия Събчева - Висше образование: Тържествено получи дипломите си випуск 2013 на ЛТУ	9
Инж. Михаил Михайлов - Юбилей: Държавно горско стопанство - Кресна, отбелая 80 години .	10
Светлана Иванова - Екофестиали: „Зелени дни“ в София - новият туризъм, чистата храна, здравият живот	12
Инж. Михаил Михайлов - Информация: Възстановено е ДГС „Рилски манастир“	13
Проф. д-р Александър Ташев, Евгения Велинова - Медоносни растения: Богатството на медоносите от флората на България	14
Инж. Христо Въчовски - Гори и управление: Неолибералната политика в горския сектор .	16
Новини от природните паркове: Нов природоизточник в Сливен	18
Адриана Иванова - Състезания: Горски многобой в Чепеларе	19
Проф. д.т.н. Васил Василев - Техника и технологии: Въжени лебедки като задвижващи устройства на дългометражните преносими горски въжени линии	20
Доц. д-р Янcho Найденов, гл. ас. Евгени Цавков - Да се помни!: Акад. Стоян Брънчев: „Върху това широко трънливо поле трябва да се работи дълго, неуморно и задружно“ .	22
Светлана Бънзарова - Гост на редакцията: Инж. Тодор Златаров - внук на проф. Тодор Димитров	24
Еконовини: Онлайн карта отразява екологични конфликти по света	27

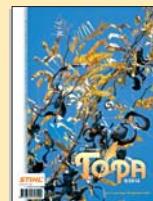
6 / 7

Фатме Демирова, д-р инж. Георги Гогушев - Специалистът коментира: Отговорност и контрол при договорите за аутсорсинг за възлагане на дейности в горски територии	2
---	---

Юлия Събчева - Делнични срещи: ДГС - Михалково - малко стопанство с голям потенциал .4	
Предложение: Необходим е нов регламент за горските пътища	6
Снежана Паскалева - Информация: ЮЗДП - Благоевград, въвежда дистанционно предаване и отчитане на превозни билети	7
Зорница Стратиева - Проекти: Второ обучение организира Асоциацията на парковете в България	8
Юбилей: 130 години организирано ловно движение	8
Информация: Инж. Григор Гогов - с ордена „Свети Хуберт“	9
Д-р инж. Любчо Тричков, д-р инж. Деница Пандева - Международни проекти: Подобряване на координацията и интеграцията на изследванията в горите на Средиземноморието	10
Годишнина: Професионалната гимназия по горско стопанство във Велинград отбеляза 65 години	12
Инж. Георги Петрушев - Горска история: Времето на горпрома	14
Информация: Промени в Наказателния кодекс срещу бракониерството. Бракониер осъден за деянията си	17
Инж. Юлиян Русев - Ловно стопанство: Обзор на състоянието на дивечовите запаси в България	18
Д-р Иван Тодев - Ловно стопанство: Паразитози при дивеча	21
Д-р инж. Дико Петров - Нарушени естествени местообитания: Възстановяване на находище на синя хвойна в Природен парк „Странджа“	22
Доц. Кънчо Калмуков - Горски култури: Подобряване на насажденията от бяла акация в България	24
Десислава Гюрова - Европейски проекти: Опазване и възстановяване на природни местообитания край реки и влажни зони	27

Гл. ас. Евгени Цавков - Фотоистория: IV обиколско годишно събрание на Дружеството на лесовъдите академици в България (24-26.03.1935 г. София)	28
Конференция на началниците на секциите по укрепяване на пороищата и залесяване в България, (10-14.03.1930 г. София)	29
Светлана Бънзарова - Гост на редакцията: Ботаникът проф. д-р Стефан Станев.	30
Светлана Иванова - Университетска ботаническа градина - София: Оазисът на красотата и познание	33
Новини от природните паркове: Магията на Еньовден	34
8	
Интервю: Природните ресурси трябва да бъдат управлявани адаптивно	2
Нови ръководители	4
Информация: Срещи в МЗХ.	
Приключиха проекти по ОПАК	5
Представяме Регионалната дирекция по горите - Кърджали: Приемствеността и приноса за общество	6
Чествания: ОП „Управление на общинските земи и гори“ отпразнува 10-годишен юбилей .15	
Инж. Валентина Маринова, д-р инж. Любчо Тричков - Горски ресурси: Възможности за увеличаване на добитата дървесина и приходите от продажбата ѝ	16
Анкета. Какви са причините за пороите в България	21
Снежана Паскалева - Информация: ЮЗДП приоритетно усвоява съхнещата дървесина	22
Доц. д-р Здравко Сталев, инж. Кирил Петков	

- Лесовъдство: Възстановяване на горски екосистеми, пострадали от природен катаклизъм	23
Светлана Бънзарова - Гост на редакцията: Дириекторът на Регионалния исторически музей в Кърджали Павел Петков	24

Борис Господинов - Съюз на европейските лесовъди: Отново в България

Д-р инж. Любчо Тричков, инж.

Николай Василев - Проекти: Приет е Стратегическият план за развитие на горския сектор

Лесозащита: Блестящ успех за биологичната борба с гъботворката

Юлия Събчева: Висше образование: Открита бе учебната година

Мина Огнянова - Годишнина: Един век отбеляза Държавното горско стопанство - Малко Търново

Опазване на горите: Дискусия за незаконния дърводобив провокира WWF. Кметовете на населените места ще бъдат информирани за извършваните сечи

Юлия Събчева - Делнични срещи: Лютката Източни Родопи

Доц. д-р Георги Костов - Лесовъдство: Идея за класификация на културите от бял и черен бор според нивото на екосистемно съответствие ...19

Гл. ас. Евгени Цавков - Фотоистория: Конференция на лесовъдите от Чепинската районна горска инспекция (01.06.1931 г. с. Лъждене) ...23

Доц. д-р Янко Найденов, гл. ас. Евгени Цавков - Да се помни!: Димитър Киров: „Голямата любов към гората ме води“

Светлана Бънзарова - Празници на изкуства: „Аполония“ - незабравената любов ...26

HIAB

Бакстрайд ЕООД - официален вносител на горски кранове и форвардери с марките HIAB, Jonsered и Loglift.

Осигурен сервиз и резервни части. Доставка на ротатори и грайфери за трупи Kinshofer, Jonsered и Loglift.

За контакти:

тел: + 359 2 9627217,
+ 359 887 390047

e-mail:
buckstrade@buckstrade.com
www.hiab-bg.bg

Уважение и признательност за 95-годишнината на инж. Христо Въчовски

95 години е голям връх. От него човек може да види много, но и хората могат да видят човека на върха - заслужава ли той да стои там, искаме ли да обръщаме поглед към него. Сред доайените на нашата лесовъдска колегия има немалко хора, които могат да се гордеят не само с човешкото си, но и с професионалното дълголетие. Инж. Христо Въчовски е един от най-ярките примери за това. На 13 ноември, в добро здраве, настроение и несекваща бистрота на ума, той отбеляза своята 95-годишнина. Лесовъдската колегия почете празника на своя доайен с много уважение и то-плота. Да поздравят юбиляра дойдоха доц. Георги Костов - заместник-министр на земеделието и храните, инж. Тони Кръстев - изпълнителен директор на Изпълнителната агенция по горите, проф. Иван Палигоров - заместник-ректор на Лесотехническия университет и председател на Съюза на лесовъдите в България, съратници и приятели.

- Няма да говоря наядълго за приноса на инж. Въчовски за развитието на горското стопанство у нас - каза в поздравлението си зам.-министр Костов. - Достатъчно е, че и на 95 г. той е пример за това как трябва да се държи един ръководител, как да бъде винаги актуален със своите анализи и как да се отнася към колегите. Такова отношение се оценява с времето. Пожелавам ти здраве, винаги да усещаш обичта на хората около теб и никога да не те споходи чувството, че си сам. Пожелавам да бъдеш критичен, както винаги, независимо каква е властта и кой е ръководителят, защото ръководствата трябва да се критикуват, иначе се самозабравят. Честита годишнина!

Доц. Костов поднесе поздравителен адрес от името на Министерството на земеделието и храните.

С топли думи към инж. Христо Въчовски се обрна и проф. Иван Палигоров: „За ръководството на СЛБ и за мен лично е чест да бъда тук. Много хора през последните години искат да оставят

Зам.-министр Георги Костов връчва на инж. Христо Въчовски поздравителен адрес от МЗХ

следа с писаното слово и един от тях, който има буден дух и голямо желание да прави това, е инж. Въчовски. За лесовъдската колегия той е пример за подражание - как трябва да се държи един човек, който в професионалния си живот е бил на позиция и е останал авторитет след това. Пожелавам живот и здраве на нашия доайен!“.

Инж. Тони Кръстев сподели: „С всяка среща с инж. Въчовски в мен се затвърждаваше чувството, че знанията и опитът му са полезни за всеки. Още по-удивително е, че с годините той не спира да обогатява своите аналитични познания, което е пример за всеки лесовъд. От името на Изпълнителната агенция и лично от мое име му желая здраве и творческо дълголетие!“. Инж. Кръстев връчи на юбиляра „Златна значка“ на Изпълнителната агенция по горите.

Инж. Тони Кръстев награждава инж. Христо Въчовски със „Златна значка“ на ИАГ

Инж. Въчовски прие поздрави и благопожелания от Борис Господинов - главен редактор на сп. „Гора“, в което сътрудници и днес, и от проф. Димитър Коларов - бивш ректор на ЛТУ и дългогодишен председател на Съюза на лесовъдите в България.

В отговор на приветствията инж. Въчовски каза: „Лесовъдите винаги са били защитници на горите. Не трябва да забравяме онова поколение преди мен, което е водило жестока борба за запазване на държавните гори от унищожение. Трябва да помним неуморния труд на следващото поколение лесовъди, към което принадлежи и аз, които удвояват дървесните ресурси на страната и днес те са база за горската индустрия. По достойнство трябва да оценяваме и стъпките на младото поколение лесовъди, което е призвано да отговори на високите съвременни изисквания на обществото към горите.“

С уважение се отнасям към новите неолиберални тенденции в управлението и стопанисването на горите, а именно към стремежа на Министерството на земеделието и храните и Изпълнителната агенция по горите да прилагат гъвкаво новите тенденции и да се освободят от схематизъм в работата. На младото поколение искам да кажа, че на гората трябва да се гледа не като на градина, а като на стопански обект, който да допринесе за подобряване на икономическото състояние на държавата. За всички лесовъди, оставили трайни следи след себе си, и за младите колеги, които сега живеят с проблемите на българската гора и вярвам, че ще се справят с днешните предизвикателства, е моето „Наздраве!“

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Поздравления за юбиляра от проф. Иван Палигоров и от екипа на сп. „Гора“

ХУСКВАРНА
поздравява своите приятели
с Коледните и Новогодишните
празници!

Husqvarna®

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД

София 1797, ж.к. „Младост“ - 2
бул. „Андрей Ляпчев“ 72
тел: 02 /8099411,
факс: 02 /8099413,
www.husqvarna.bg
e-mail: info@husqvarna.bg